

SPRÅKEXPERTIS I ARBETSANNONSER

Annina Ylinampa

Magisteravhandling i svenska

Jyväskylä universitet

Institutionen för språk

Våren 2016

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Annina Ylinampa	
Työn nimi: Språkexpertis i arbetsannonser	
Oppiaine: Ruotsin kieli	Työn laji: Pro gradu -tutkielma
Aika: Huhtikuu 2016	Sivumäärä: 62+9
<p>Tietotyön ja asiantuntijatyön määrän kasvaessa yhteiskunnassamme sekä työelämän muuttuessa yhä enemmän niin sanotuksi aivotyöksi muuttuvat myös työelämässä tarvittavat osaamisalueet. Tulevaisuudessa työntekijöiden tärkeimpiä taitoja ovat sosiaaliset taidot, projektitaidot ja monenlainen tietotekninen osaaminen. Myös sosiaalisen median tuntemus on tärkeää. Tämän tutkielman tarkoituksena oli työpaikkailmoituksia tarkastelemalla selvittää, kuinka kieliasiantuntijuutta kuvataan sekä millaisia taitoja kieliasiantuntijoilta edellytetään. Lisäksi tutkittiin millaista kielitaitoa kieliasiantuntijoilta työpaikkailmoituksissa toivotaan tai edellytetään.</p> <p>Kieliasiantuntijoiden osaamistarpeita ei ole aiemmin kartoitettu työpaikkailmoituksia tutkimalla, minkä vuoksi tutkimusaihe on tarpeellinen ja perusteltu. Aineistona tutkimuksessa käytettiin työpaikkailmoituksia. Tutkimusmetodina käytettiin aineiston teemoittelua ja tyypittelyä sekä laadullista sisällönanalyysiä. Analyysin tuloksena syntyi kolme erilaista asiantuntijaprofiilia kieliasiantuntijuudesta: viestijä, kääntäjä ja kielikouluttaja. Asiantuntijaprofiilit ovat myös tutkimuksen päätuloksia – ei ole olemassa vain yhden tyyppistä kieliasiantuntijuutta, vaan useita erilaisia taitoja kysyviä tehtäviä.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista hyötyvät tulevat kieliasiantuntijat, jotka pohtivat millaista osaamista heillä tulisi työelämään siirtyessään olla. Myös yliopistot, jotka kouluttavat kieliasiantuntijoita, hyötyvät tutkimuksesta tulevia opetussuunnitelmia ja opetuksen painopisteitä suunnitellessaan. Jo työelämässä olevat kieliasiantuntijat hyötyvät tutkimuksesta siten, että he voivat pohtia omia vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan suhteessa tulevaisuuden työelämän tarpeisiin. Jatkotutkimuksissa voidaan esimerkiksi perehtyä käytännön työelämän vaatimukseen haastatteleamalla työnantajia ja jo työelämässä olevia kieliasiantuntijoita tarvittavasta osaamisesta.</p>	
Asiasanat: kieliasiantuntijuus, asiantuntijatyö, tietotyö, kielityö, työpaikkailmoitus	
Säilytyspaikka: JYX	
Muita tietoja: -	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	7
1.1	Syfte och forskningsfrågor	9
1.2	Dispositionen i avhandlingen	11
2	SPRÅKEXPERTIS I DET FÖRÄNDERLIGA SAMHÄLLET	12
2.1	Språkexpertis	12
2.1.1	Utbildningen till språkexpert	14
2.1.2	Språkkunskaper	16
2.2	Förändringar i arbetslivet – det post-moderna informationssamhället	16
2.2.1	Expertisarbete och språkexpertis	18
2.2.2	Språk som resurs	20
2.2.3	Lagstiftningen	21
2.3	Flerspråkighet i arbetslivet	22
2.3.1	Engelska som lingua franca	25
2.3.2	Svenskans ställning i arbetslivet	25
2.4	Andra språkliga kunskaper i arbetslivet	27
2.5	Tidigare forskning	28
3	MATERIAL OCH METOD	31
3.1	Material	31
3.2	Kvalitativa analysmetoder och innehållsanalys	33
3.3	Analysens gång	34
4	RESULTAT	35
4.1	Profiler	35
4.2	Kommunikatör	37
4.2.1	Krav	38
4.2.2	Önskemål	41
4.2.3	Arbetsuppgifter	43
4.3	Översättare	45
4.3.1	Krav	46
4.3.2	Önskemål	48

4.3.3	Arbetsuppgifter	49
4.4	Språkutbildare	50
4.4.1	Krav	51
4.4.2	Önskemål	52
4.4.3	Arbetsuppgifter	53
5	DISKUSSION	55
5.1	Svar på forskningsfrågor	55
5.1.1	Hur konstrueras bilden av en språkexpert i arbetsplatsannonser?	55
5.1.2	Hurdana kunskaper förväntas av språkexperter?	56
5.1.3	Hurdana språkkunskaper förväntas av språkexperter?	57
5.2	Sammanfattande diskussion	58
5.2.1	Värdering av pålitlighet	60
6	AVSLUTNING	62
	LITTERATUR	63

BILAGA 1

1 INLEDNING

Globaliseringen av arbetsmarknaden har påverkat internationella, nationella och lokala aktörer och det råder ett växande beroendeförhållande mellan dem. De här kontakterna påverkar inte bara rörligheten av kapital och produkter, utan också språkets rörlighet. Med detta menas en global utspridning av diskurser, genrer och uppfattningar över språkgränserna (Fairclough 2006: 3). Den globala utspridningen av diskurser, genrer och uppfattningar betyder på en konkret nivå att olika diskurser som anknyter sig till affärsliv, handel och politik samt samhällelig verksamhet sprids globalt och blir en del av de inhemska diskurserna. Som resultat har kommunikationskontexter i arbetet blivit flerspråkiga och interkulturella. Deltagarna i kommunikation har olika språkliga och kulturella bakgrunder. (Johansson, Nuolijärvi & Pyykkö 2011: 13.)

Språkexperter rör sig ledigt i kommunikationssituationer med deltagare från olika kulturer och de är experter på interkulturell kommunikation på olika språk. Språkexperter har också kunskaper om diskurser och samhällelig verksamhet. (Jyväskylä universitet 2016a.) I den här avhandlingen behandlas språkexperter och vad som förväntas av dem i allt mer globaliserande världen och föränderlig arbetsfältet.

Förändringar i arbetslivet och arbetssättet har pågått under de senaste årtiondena. Numera pratar man om informations- och expertisarbete och de förändringar som har hänt i arbetslivet härstammar från globalisering och utveckling av informationsteknik (se t.ex. Kirjonen 1997: 33 och Pyöriä 2001: 20). Språkexperter är både informationsarbetstagare och experter och förändringar i språkexperternas arbete representerar bra de förändringar som har hänt i arbetslivet i allmänhet. Informations- och expertisarbete diskuteras i kapitel 2.

Arbetet och dess former har redan förändrat och kommer att förändra i framtiden. Det finns rapporter (se t.ex. Oivallus 2011; The Future of Jobs 2016) om framtidens arbete och hurdana kunskaper det behövs för att bli framgångsrik inom arbetslivet. I rapporten *The Future of Jobs* (2016: 22–23) betonas sociala kunskaper såsom övertalning, känslomässig intelligens och undervisning och det konstateras att sociala kunskaper

kommer att ha mera betydelse än snäva tekniska kunskaper. En växande del av de mest betydelsefulla kunskaperna i framtiden är innehållskunskaper (t.ex. aktiv inläring), kognitiva förmågor (t.ex. kreativitet) och processkunskaper (t.ex. kritisk tänkande).

I rapporten *Oivallus* (2011: 12) kartlades hurdana kunskapsområden det kommer att finnas på 2020-talet i arbetslivet. Grunden till alla andra kunskaper är viljan och förmågan att arbeta på ett nytt sätt. Kunskaper i nätverkande, internationalism och kunskaper i affärsverksamhet och informationsteknik betonas, samt kunnande inom miljö, kundservice och designtänkande.

Utbildningen är ett centralt kriterium när man definierar expertisarbete och experter. Enligt Kirjonen (1997: 30) har experter högskoleutbildning och de placerar sig i nyckelroller i arbetslivet – ledarställning eller en annars självständig position. De nya kunskapsområdena i framtidens arbetsliv ställer utmaningar till utbildningen både i grundskolor och i högskolor. Hur kan utbildningen tillgodose behoven av de här kunskaperna som betonas i framtiden? Enligt *Oivallus* (2011: 38) är framtidens examina individuella och modulära och utbildningen kommer att vara i närmare kontakt med samhället och arbetslivet. Om språkexperternas utbildning i framtiden diskuteras i avsnitt 2.2.1.

För närvarande utbildas språkexperter i Finland i universiteten i olika utbildningsprogrammen. Vanligtvis ansöker man att studera något språk som huvudämne och väljer språkexperters inriktningsalternativ. Det andra alternativet är att inrikta sig till språklärare. Det finns olika slags utbildningsprogram mellan universiteten och utbildningen till språkexpert kan variera mycket. Utbildningen till språkexpert är ganska nytt och det kan vara svårt för studenter att få information om arbetsmöjligheter. Mera om utbildningen till språkexpert berättas i avsnitt 2.1.

Språklärare är det mest populära yrke för de utexaminerade språkstuderandena. Mer än hälften av studerandena med svenska som huvudämne inriktar sig på undervisning och fostran. Situationen är likadan med dem som har studerat engelska eller finska som huvudämne (Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut, 2015a, b och c). I den

här avhandlingen fokuserar jag mig på de studerande som inte vill arbeta som lärare och reder ut hurdana arbetsuppgifter de har och vad som krävs av dem.

De krav som ställs på språkexperter i arbetsannonser har inte granskats. Massey och Ehrensberger-Dow (2010) har granskat krav på språkexperter men de koncentrerar sig mest på översättare. Därför kan min avhandling ge viktig information om krav på språkexperter. Också Neubert (2000) har granskat kognitiva processer och krav på översättare. De här undersökningarna presenteras i avsnitt 2.5.

Annars finns det lite tidigare forskning om språkexperternas kunskaper eller hur bilden av dem konstrueras och därför är mitt tema viktigt och aktuellt. De studerande som vill arbeta med språk men inte som lärare har nytta av min avhandling. Förändringar i arbetslivet och i arbetsbeskrivningar påverkar också språkexperter, särskilt eftersom utbildningen inte har pågått länge. Numera måste språkexperten i ett företag kanske ta hand om kommunikation, *PR* (eng. public relations), ge råd och översätta material. Jag som blivande språkexpert är intresserad av att se hurdana kunskaper och förmågor arbetsgivare förväntar av oss och om den utbildningen vi får ger oss sådana kunskaper.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Mitt syfte är att identifiera de förväntningar och önskemål som arbetsgivare ställer på språkexperter i arbetsannonser. Jag undersöker således hur bilden av en språkexpert skapas i arbetsannonserna.

En intressant synpunkt är också granska hurdana språkkunskaper språkexperter förväntas att ha. I Finland måste man genomgå en kurs eller ta ett språkprov som visar att man har muntliga och skriftliga färdigheter motsvarande lägst nivå B1 (enligt CERF, se avsnitt 2.1.2) för att kunna ta ut högskoleexamen. Det heter att man har genomfört examen för statsförvaltningen. Det finns lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (L 6.6.2003/424) men hurdan är situationen inom den privata sektorn där lagen om språkkunskaper inte gäller? Krävs kunskaper i svenska enligt arbetsannonser? Diskrimineringslag (L 30.12.2014/1325) reglerar innehållet i arbetsannonser. Arbetsgivaren måste t.ex. ge information om de språk som

arbetsansökanden måste kunna för att ansöka arbetet och vilka språken är en fördel vid anställningen (L 6.6.2003/424). Lagstiftning behandlas närmare i avsnitt 2.2.3.

I föreliggande undersökning kommer jag att använda som material arbetsplatsannonser mestadels från TE-tjänstens webbsida (www.mol.fi) som upprätthålls av arbets- och näringsministeriet i Finland. Jag använder också fyra gamla annonser från Jyväskylä Universitetets webbsida. Annonser är skriven antingen på finska, svenska eller engelska. Materialet presenteras närmare i kapitel 3.

För att analysera materialet använder jag kvalitativa metoder. Jag kommer att exciperera sådan information jag behöver för att kunna svara på mina forskningsfrågor. Metoden jag kommer att använda för att klargöra analysprocessen är tematisering och typindelning, eftersom man kan lyfta fram sådana teman ur materialet som hjälper att belysa undersökningsproblemet genom att tematisera. Man kan också använda tematisering för att jämföra förekomsten av olika temana som hittas i materialet. (Eskola & Suoranta 1998, 125–126.) Metod behandlas närmare i kapitel 3.

Först och främst intresserar jag mig för språkexperternas kunskaper och förmågor, d.v.s. hurdana professionella yrkesutövarna är de enligt arbetsannonser. Därutöver har jag för avsikt att utreda hurdana kunskaper och språkkunskaper förväntas av språkexperter. I undersökningen syftar jag således till att få svar på följande frågor:

- Hur konstrueras bilden av en språkexpert i arbetsplatsannonser?
- Hurdana kunskaper förväntas av språkexperter?
- Hurdana språkkunskaper förväntas av språkexperter?

Det resultat jag förväntar mig att komma fram till är att det finns många olika slags arbetsuppgifter och att man inte kan sammanfatta alla språkexperter till en enda kategori. Min hypotes är att de efterfrågade kunskaperna på språkexperterna är naturligtvis bra språkkunskaper, starka kommunikationskunskaper, erfarenhet av olika sociala medier och att man kan använda ett par datorprogram. Jag förväntar mig att ju flera språk man kan använda i arbetet, desto bättre och att det har betydelse hur många språk man kan.

Jag har som hypotes att svenska språket har betydelse och att arbetsgivare önskar att man kan svenska, men att det inte är en avgörande faktor. Situationen är förstås en annan om arbetsuppgifterna förutsätter svenska eller om arbetsplatsen är svenskspråkig. I de fall tror jag att språket är en avgörande faktor.

1.2 Dispositionen i avhandlingen

Härnäst går jag över till att presentera teoretisk bakgrund och annat som stöder min undersökning samt till att definiera centrala begrepp i kapitel 2. I kapitel 2 behandlas också förändringar i arbetslivet och ökande av expertisarbete. Sedan i kapitel 3 presenterar jag material och metod som används i den här avhandlingen. I kapitel 4 koncentreras på analys av materialet och jag avslutar med att svara på forskningsfrågor och diskutera resultat och forskningsprocessen.

2 SPRÅKEPERTIS I DET FÖRÄNDERLIGA SAMHÄLLET

I detta kapitel presenterar jag centrala begrepp i undersökningen och förändringar i sakkunniguppdrag. Först diskuteras om begreppet *språkexpert* samt hurdana experter menas med det. Jag presenterar också hur man kan utbilda sig till språkexpert i Finland och till språkkonsult i Sverige. Jag kommer att granska språkrav i arbetslivet och förändringar i arbetslivet under de senaste årtiondena i allmänhet. Också andra kunskapskrav i de finska företagen kommer att diskuteras. Begreppen informationssamhälle, informationsarbete och expertisarbete kommer också presenteras och diskuteras. I avsnitt 2.3 granskar jag hurdana krav på språkkunskaper det finns i det finländska arbetslivet. Svenska språkets ställning behandlas separat i avsnitt 2.3.2.

2.1 Språkexpertis

Pesonen (2003: 25–27) definierar *språkexperten* (fi. kieliassiantuntija) som en person som har grundligare kunskaper i ett eller flera språk än normalt och språkexperten kan bli tillfrågade att ge utlåtanden. Enligt Pesonen kan t.ex. språkforskare, -granskare, -vårdare och -lärare anses vara språkexperter. Hon bad en grupp studerande att kort beskriva hur de tyder ordet språkexpert. Studerandena beskrev språkexperten genom deras arbetsuppgifter som är enligt studenterna språkvård, rådgivning, muntlig kunnande av främmande språk och kännedom av kultur. Sammanfattande konstaterar Pesonen att språkexperten kan anses vara en person som ger råd och rekommendationer om språkanvändningen men känner också till språkanvändningens koppling till kultur.

Pesonens definition är över 10 år gammal vilket syns enligt min mening i det sättet att hon inte har inkluderat kommunikations- eller diskurskunskaper i definitionen vilka betonas i nyare definitioner. Institutionen för språk vid Jyväskylän universitet (2016a) definierar branschövergripande språkexperter som mångsysslare av språk, kulturer och diskurskunskaper och experter som kan analysera och utnyttja olika språkanvändnings- och kommunikationsmedel.

I Sverige används ofta termen *språkkonsult* om språkexperter. Enligt Expressiva (2016), ett språkkonsultsföretag, är språkkonsulter textexperter som har djupa och breda kunskaper om språket och är experter på att ”anpassa texter till olika läsare och situationer”. I Sverige kan man utbilda sig till språkkonsult vid Stockholms och Umeås universitet i ett speciellt utbildningsprogram som inte finns i Finland på samma sätt. Om utbildningen till språkexpert berättas mera i avsnitt 2.1.1 Stockholms universitet (2015) definierar språkkonsult som en ”blandning av kommunikatör, språkrådgivare, redaktör och skribent”, vilket berättar också om språkkonsultens arbetsuppgifter. Språkexpert och språkkonsult kan användas som synonym men begreppen språkkonsult är vanligare i Sverige och det finns skillnader i utbildningen (se avsnitt 2.1.1).

Språkexperter kan arbeta med många olika slags arbetsuppgifter. Vasa universitets magisterprogram *Språkexpertis i ett specialiserat samhälle* förbereder studerandena att arbeta inom olika organisationer såväl inom den privata som den offentliga sektorn eller som företagare. Yrkesbeteckningarna kan vara många efter studierna, t.ex. informatör, språkutbildare, översättare, tolk och forskare. Vasa universitetets magisterprogram ger färdigheter för expertuppgifter i allt mer mångkulturell och flerspråkig arbetsliv och samhälle. (Skog-Södersved 2015.)

Likadana yrkesbeteckningar nämns vid Jyväskylä universitets webbsida där det står att branschövergripande språkexperter arbetar t.ex. i företag, universitet och ministerier i sådana arbetsuppgifter som kräver professionella kunskaper om språk, kulturer och kommunikation. Yrkesbeteckningar som nämns är språkkonsult, innehållsleverantör, forskare och informatör. (Jyväskylä universitet 2016b.)

Enligt Umeå universitet (2016) har en språkkonsult i svenska en helhetssyn på språk och kommunikation. Konsulter är expert på att anpassa texter till olika sändare, mottagare och situationer och man har färdigheter att göra det utifrån en språkvetenskaplig utgångspunkt.

Det finns ett flertal branscher som språkexperter kan arbeta inom. Kommunikations- och informationsbransch sysselsätter många språkexperter samt planering och utveckling av internationella affärer. Innehållsproduktion, marknadsföring och handel

erbjuder arbete till språkexperter som har haft t.ex. ekonomi som sitt biämne. Andra branscher som sysselsätter språkexperter är det mångkulturella samhället och invandring, språk- och internationaliseringstjänster och personaladministration. (Jyväskylä universitet 2016b.)

Språkexpert är alltså inte ett entydigt begrepp och oftast blir det definierat genom de arbetsuppgifter som experterna har. Sammanfattande kan man konstatera att språkexperter är virtuoser i språk, kultur, kommunikation och diskurser. De kan använda olika kommunikationssätt samt analysera språket och de har kunskaper också utanför språkstudier, t.ex. från näringslivet eller samhällsvetenskap. Branschövergripande språkexpert kan tillämpa sina kunskaper i praktiken och kommunicerar flytande i varierande situationer. Språkexperten arbetar på många språk i föränderligt område samt skapar branschövergripande och internationella nätverk. (Jyväskylä universitet 2016a.)

2.1.1 Utbildningen till språkexpert

I Finland finns det inget utbildningsprogram på kandidatnivå bara för språkexperter, utan man måste studera något språk som huvudämne vid universitet. Exempelvis vid Jyväskylä universitet ansöker man in för att studera språk och väljer före ansökningsprocessen antingen lärarlinjen eller språkexpertlinjen. Studierna innehåller flera gemensamma kurser men lärarstuderandena gör också pedagogiska studier. Det tar cirka fem år för att bli utexaminerad som filosofie magister. (Opintopolku 2016.) Naturligtvis är också språklärare språkexperter, men i den här avhandlingen menas med begreppet *språkexpert* sådana experter som inte arbetar som lärare.

Eftersom de studenter som väljer expertlinjen inte gör pedagogiska studier, måste de ha andra biämnena, vanligtvis två. Det vilka biämnena som är nyttiga beror på ens intressen och framtidsplaner och man kan t.ex. studera andra språk, samhällsvetenskaper, kommunikation eller någonting helt annat som biämnen. (Jyväskylä universitet 2016d.) Genom att välja olika biämnena är det möjligt att skapa en individuell och modulär examen, sådan som i *Oivallus* (2011: 38) beskrivs som framtidens examen.

Vid Jyväskylä universitet kan man också avlägga kandidatexamen i något språk och fortsätta studier med tillämpad språkvetenskap som huvudämne, i magisterprogram som heter *Monialainen kieliasantuntijuus* (sv. branschövergripande språkexpertis, egen översättning) (Jyväskylä universitet 2016c). Ett likadant utbildningsprogram finns i Vasa universitet, där man kan ta kandidatexamen i ett kandidatprogram med språk som huvudämne och sedan fortsätta till magisterprogram som heter *Språkexpertis i ett specialiserat samhälle* (Skog-Södersved 2015).

Vid andra universiteten i Finland är situationen likadan: man måste studera något språk som huvudämne och välja redan när man skickar in ansökningsen antingen lärarlinjen eller språkexpertlinjen, som också kan heta filologin. Exempelvis har Åbo universitet (2016) fyra studiebanor för magisterexamen man kan välja emellan efter att ha gjort kandidatexamen: undervisning, översättning, forskning och språkexpertis. Språkexpertens studiebana ger färdigheter att arbeta med kultur, kommunikation, handel, resa och administration såväl i Finland som utomlands. Språkexpertens styrka är breda kunskaper i kommunikation enligt Åbo universitetens (2016) program.

Efter att ha gjort kandidatexamen kan man vid Helsingfors universitet fortsätta studier med språk eller om man vill framhäva interkulturell kommunikation och kunskaper i verksamhet inom interkulturella kontexter, välja magisterprogrammen *Kultur och kommunikation* (Helsingfors universitet 2016a) eller *Intercultural Encounters* (sv. interkulturella möten, egen översättning) (Helsingfors universitet 2016b).

Umeå universitets (2016) språkkonsultprogrammet, som är ett kandidatprogram, utbildar studenter att arbeta t.ex. som språkvårdare, rådgivande experter, kommunikatörer och webbredaktörer. Arbetsuppgifter man kan ha enligt programmets webbsida är att skriva, bearbeta och granska texter samt utbilda studenter i skrivande. Också strategiskt arbete med språk och kommunikation, t.ex. genom ”att ta fram språkpolicydokument med utgångspunkt i språklagen” nämns som möjliga arbetsuppgifter. Umeå universitets program förbereder studenter att arbeta professionellt med svenska språket och olika texter i arbetslivet. Programmet ger färdigheter att beskriva, analysera och värdera kommunikation såväl i teori som i praktik. Likadana färdigheter erbjuder också Stockholm universitets (2015) språkkonsultprogram. Enligt

programmets webbsida kan en språkkonsult arbeta med ”textgranskning, rådgivning i språk- och kommunikationsfrågor, utbildning, framställning av informationsmaterial och policyfrågor”. Programmet ger kunskaper om debatten kring språkfrågor, svenska språkets uppbyggnad, språkbruket i olika situationer mellan olika mottagare och användningen av olika texttyper. (Stockholms universitet 2015.)

Finska och svenska utbildningsprogrammen skiljer sig från varandra på det sättet att programmen i Sverige är kandidatprogram varemot programmen i Finland är magisterprogram. Svenska programmen utbildar studenter för att arbeta främst med svenska språket och betonar mera textkunskaper än de finska programmen som koncentrerar mera på flerspråkighet och kommunikation.

2.1.2 Språkkunskaper

Språkkunskaper kan man definiera på många sätt. Jag kommer att använda Europeiska Unionens gemensam europeisk referensram för språk i min avhandling för att definiera kunskapsnivån. Referensramen ”utgör en gemensam grund för att utarbeta kursplaner, läroplaner, examina och läromedel för språkinläring i hela Europa” (Skolverket 2007). Referensramen tar också hänsyn till den kulturella kontexten i vilken språket ingår och den innehåller färdighetsnivåer man kan använda för att värdera språkkunskaper i skolor och senare i livet. Kortfattat innehåller referensramen tre nivåer, A, B och C som vidare skiljas till sex olika kategorier. A-nivå är nybörjarnivå, på B-nivån är man en ”självständig språkanvändare” och på C-nivå ”avancerad språkanvändare” vilket betyder kunskaper på nästan infödd nivå. (Skolverket 2007.) För att kunna arbeta som språkexpert måste man naturligtvis kunna använda språket på nivå C.

2.2 Förändringar i arbetslivet – det post-moderna informationssamhället

I mitten av 1990-talet började man tala om ett stort genombrott i samhället, när den nya informations- och kommunikationstekniken (IKT) utvecklades väldigt snabbt. Det konstaterades att de länder som hade möjligheten att utnyttja IKT utvecklades snabbare än de som inte hade samma möjligheter. Begreppen *informationssamhälle* och *informationsarbete* etablerades. (Utrikesministeriet 2007.)

Informationsarbete som begrepp är lika flerdimensionellt som informationssamhälle (Pyöriä 2001: 26). Pyöriä (2001: 26–28) definierar informationsarbete som planerings- och expertisarbetsuppgifter som betonar tillämpningen av informationsteknik och som kräver åtminstone i viss mån kreativitet och innovationsriktighet. En individ, arbetstagare, förväntas bra sociala kunskaper samt kommunikationskunskaper men också behärskan av ny teknik. Bara användningen av informationsteknik inte är ett kriterium för informationsarbete, utan man måste också ta hänsyn till de kvalitativa förändringarna i arbetet. Reich (1992: 182) konstaterar att kärnan i informationsarbetet inte är informationen i sig, utan arbetstagarens förmåga att använda informationen kreativt och effektivt. Han anser informationsarbetet vara likt symbolanalys, vilket betyder verksamhet som kräver kunskaper i problemlösning.

Pyöriä (2001: 29) sammanfattar tre kriterier som man kan använda till att beskriva informationsarbete: 1. Användningen av informationsteknik. Nuförtiden sköts många arbetsuppgifter med datorer och e-post är även viktigare kommunikationsmedel än telefonen. 2. Arbetet är inte rutinmässigt. Informationsarbete kräver planering och kläckning av idéer. 3. Utbildning. Informationsarbetstagare har avlagt minst högre mellanstadiets utbildning och de västlänningar som har mest utvecklat informationssamhälle har också högst utbildningsnivå.

Enligt Pyöriä (2001: 38) är innovationsriktighet, användningen av ny information och kontinuerlig inläring förutsättningar för framgång både för arbetstagare och företag. Kirjonen (1997: 31) konstaterar att krav på inläring riktas mot arbetstagare som letar efter ny information, löser problem, planerar och kommunicerar med kunder och arbetskamrater. Kommunikation karaktäriserar de här arbetsuppgifterna.

Reich (1992: 174–180) presenterar en tredelning som delar arbetet världsomfattande till tre olika arbetsbeskrivningar och konkurrensläge. De här nya arbetsbeskrivningarna kan kallas för *rutinmässiga tjänster* (eng. routine production services), *personservice* (eng. in-person services) och *symbolanalytiska service* (eng. symbolic-analytic services). Rutinmässiga tjänster och personservice omfattar enkla och rutinmässiga arbetsprestationer som kan uppskattas enligt arbetstimmar eller resultat av arbetet. Det

arbetet som symbolanalytiker gör representerar enligt Reich mångsidigare arbete som omfattar kreativitet, en av informationsarbetets egenskaper. Symbolanalytiker förväntas problemlösningsförmåga samt förhandlingskicklighet. Sådant genombrott av symboliskt arbete och produktion har karakteriserats som en fjärde industriell revolution (Scott 1993: 9).

Enligt en nyare definition menas med den fjärde industriella revolutionen utveckling t.ex. i genetik, artificiell intelligens, robotteknik, 3D printning och bioteknologi. Med hjälp av nya teknologier kan olika slags problem, t.ex. hantering av distributionskedjor eller klimatförändring, lösas. Det betyder också att traditionella former av arbete och kunskaper som behövs i arbetet kommer att förändras. Allt detta kräver anpassning från regeringar, företag och individer. (The Future of Jobs 2016: v.)

Arbetet har alltså förändrats och kommer att förändras såväl i Finland som i västvärlden. Nuförtiden är arbetet informationsarbete och inte bara människor i akademiska yrken sköter det utan i nästan alla arbetsuppgifter finns det uppgifter som kan förknippas med skapande, behandling och förmedling av information. Johansson m.fl. (2011: 11) konstaterar att arbetet är mera och mera hjärnarbete som inte är bunden till tid och rum och det är svårare att värdera arbetet som händer osynligt. Virtualitet, immaterialitet och globalisering karakteriserar det post-moderna arbetet i världen nuförtiden. Också Pyöriä (2001: 16) anser att man kan karakterisera 2000-talets Finland som post-modern informationssamhälle där utbildning, hög kompetens och behärskande av nya teknologier har en central ställning.

2.2.1 Expertisarbete och språkexpertis

Expertisarbetet har ökat och redan 40 % av arbetskraften i Finland gör expertisarbetet (Salokorpi 2014). Johansson m.fl. (2011: 10–11) konstaterar att expertisarbete betyder växelverkan, skapande och läsande av texter med hjälp av teknik. Det kräver olika slags kunskaper av anställda, t.ex. kommunikationskunskaper, förmågan att arbeta i grupp, kundservice, kunskaper i informationssökning och kreativt tänkande. Alla de här kunskaperna har med språkliga kunskaper att göra, vilket betyder att i det post-moderna arbetet är den språkliga verksamheten viktigt.

Snäv och specialiserad expertis har förvandlats till processbaserad problemlösning av omfattande frågor i samarbete mellan olika experter. Expertis förmedlas genom informationsteknik för så bred användarkrets som möjligt. (Linnakylä & Kankaanranta, 1999: 223.) Launis (1997: 125–126) konstaterar att expertis kommer fram och utvecklas som resultat av växelverkan mellan olika slags kunnande. Arbetslivet blir mer komplicerat och förutsättningarna för arbetet förändras. Detta kräver att de strikta yrkes- och kunskapsreviren hävs upp. Det är viktigt att utveckla förmågan att tänka och arbeta över yrkessektorerna i dagens multiprofessionella och tvärvetenskapliga arbetsliv. Launis (ibid.) undrar dock om de här termerna blir bara slagord i olika slags utvecklingsrapporter. Neubert (2000: 3) tycker däremot att tiden vi lever i framhäver specialiserad expertis och att ”allt flera experter är stolta över att de vet allt mer om allt mindre, deras specialisering är deras expertis”.

Bereiter och Scardamalia (1993: 44–49) anser praktisk, formell och metakognitiv kunnande vara huvudkomponenterna i expertis. De representerar nödvändiga och varandra kompletterande sidor av kunnande. Det vad som är speciellt centralt för expertis är metakognitiv kunskap. Högtstående prestationer som är typiska för experter kan förklaras med metakognitiva benägenhet. De här kunskaperna hjälper experterna att reglera problemlösningsprocessen på det sättet att de leder till djupnande av förståelse och skapande av ny information. Enligt Bereiter och Scardamalia (1993: 97–98) kan en erfaren expert igenkännas av arbetssättet – en progressiv, gradvis framåtskridande problemlösningsprocess. Experter vill lösa sådana problem, som hjälper dem att utvidga sitt kunnande och sina kunskaper.

Förändringar har skett under de senaste årtiondena, antalet arbetsplatser har sjunkit i primärproduktionen och på motsvarande sätt har de ökat inom servicebranschen. Arbetet har förspråkligats och särskilt inom administration använder anställda mycket språket. (Johansson m.fl. 2011: 10–11.) Eftersom det finns så mycket text och information i arbetslivet nuförtiden, behövs det en ”sammanfattare och klargörare” – språkexpert (Vilppola, föreläsning den 4.11.2015). Förändringar i arbetslivet gäller också språkexperternas arbete.

Nissi och Honkanen (2015) funderar på språkarbetens nya former, kunskapsarbete och nya intresseområden för språkforskare. Till expertisarbete hör olika former av kommunikation och skapande av texter tätt till. Språket är ett medel man använder för att dela information och man kan utbilda anställda i användningen av detta medel. En av språkarbetens nya former är utbildningen i användningen av språket i organisationer, men är språkexperter färdiga för att göra sådant arbete, frågar Nissi och Honkanen (2015).

Nissi och Honkanen (2015) har ställt sig frågan vad språkexperter kan ta med sig till arbetslivet, där expertisarbetet blir mera och mera språkligt också utom traditionella språk- och kommunikationsuppgifter. Språkpraxis i arbetslivet blir mångsidigare, vilket erbjuder nya arbetsformer till språkforskare och språkexperter som är intresserade av att utveckla språket i arbetet. Universiteten som utbildar språkexperter borde också ta hänsyn till nya krav på språket i arbetet och reagera till det. På det sättet kan språkexperter arbeta också i framtiden i kommunikativa uppgifter och erbjuda expertis i planerings-, utvecklings- och utbildningsarbete. (ibid.)

Frågan om framtidens språkexpertis och språkexperternas utbildning har också Johansson och Pyykkö (2011) funderat på. De betonar kunskaper i kulturell mångfald och flerspråkighet, eftersom många språkstudenter väljer yrken som innehåller en språklig komponent, t.ex. internationella uppgifter, media och kommunikation samt personaladministration. Alla de här branscherna kräver förmågan att förstå och tolka multikulturella kommunikationssituationer. En annan bransch Johansson och Pyykkö (2011) anser vara viktig är språkpolitik och språkutbildningspolitik. Framtidens språkexperter måste förstå de faktorer som inverkar på språkpolitiska beslutsfattande. För att kunna behandla de här temana, kulturell mångfald, flerspråkighet och språkpolitik, måste man förstå samhället och dess förändringar samt kunna värdera språkpolitiska åtgärder.

2.2.2 Språk som resurs

Språket är en viktig del av ekonomi och arbete såväl som en process som en produkt (Heller 2007: 540). Växelverkan och texter har blivit inom vissa branscher föremålet för produktionen. En del av företagets produkter är kommunikation som i sin del bygger

upp varumärket. Man talar om språk- och kommunikationsdesign. (Johansson m.fl. 2011: 13.)

Språket är språkexpertens arbetsverktyg och därför kan det konstateras att språket är en resurs för språkexperter. Genom att utbilda sig och upprätthålla en tidsenlig språkkunskap skapar språkexperten sitt värde på arbetsmarknad. Språkkunskaper kan förvandlas till pengar, konstaterar Pyykkö (2011: 38) och fortsätter att språkkunskaper är en förutsättning för företag som vill ha framgång. Det finns även en fras att man kan köpa på engelska men för att sälja måste man kunna kundens språk. Jag skulle inkludera också kunskaper om kultur i frasen. Enligt uppskattningar kan ett gemensamt språk öka den bilaterala handeln även på 170 % (Pyykkö 2011: 39).

I europeiska kommissionens rapport *Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise* granskades betydelsen av kunskaper i olika språk, interkulturell kommunikation och användningen av språkexperter. I rapporten deltog nästan 2000 små och medelstora företag från 29 länder i Europa och cirka 30 storföretag som har deras huvudkontor i Frankrike. Cirka en tiondel av företagen uppskattade att de hade förlorat kontrakt på grund av bristfälliga språkkunskaper. Företagen nämnde anställning av infödda talare av språket, användningen av översättare och tolk samt erbjudande av språkutbildning som ett sätt att kompensera för de bristfälliga språkkunskaperna. (EEESFLS 2006.)

Enligt europeiska kommissionens rapport har ett framgångsrikt exportföretag en medveten språkstrategi, företaget rekryterar infödda talare av olika språk och värderar språkkunskaper hos alla anställda vid rekryteringen samt använder språkexperter vid behov. (EEESFLS 2006.) Kunskaper i kulturell mångfald är inte bara till nytta med socialt umgänge utan de är också produktionsfaktorer som befrämjar företagets framgång internationellt (FinnSight 2006: 218).

2.2.3 Lagstiftningen

Språkliga rättigheter är en del av individens rättigheter. Finlands nationalspråk är enligt grundlagen finska och svenska. I praktiken innebär det att alla finländare har rätt att använda finska eller svenska i kontakter med statliga och tvåspråkiga kommunala

myndigheter. Språklagen preciserar hur den här rättigheten tillgodoses i praktiken. Lagen tillämpas huvudsakligen på statliga och kommunala myndigheter och den innehåller bestämmelser om rätten att använda finska eller svenska. Språklagen sätter miniminivån för den språkliga servicen. (Justitieministeriet 2016.)

Språklagen sätter krav på de myndigheter som borde erbjuda service på finska och svenska. Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) gäller språkkunskaper vid statliga myndigheter, självständiga offentligrättsliga inrättningar, riksdagens ämbetsverk och presidents kansli samt hur de här kunskaperna skall visas. Enligt lagen måste myndigheterna t.ex. ordna utbildning för att se till att de anställda har tillräckliga språkkunskaper på det sättet som språklagen förutsätter. Myndigheterna måste också kontrollera att anställda har sådana språkkunskaper som arbetsuppgifterna kräver. Lagen har också en paragraf om språkkunskapskrav i arbetsannonser. Myndigheterna måste i annonsen ge information vilka slags språkkunskaper som krävs i arbetet eller räknas som merit vid anställningen. (L 6.6.2003/424.)

Också lagen om diskriminering (1325/2014) har en inverkan på det som man kan säga i en arbetsannons. Diskrimineringslagen innehåller bestämmelser om likabehandling i arbetslivet och dess syfte är att förebygga diskriminering samt befrämja likabehandling. Lagen gäller också platsannonsering och den tillämpas på all offentlig och privat verksamhet. Diskrimineringslagen förbjuder diskrimineringen på grund av "ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilde som person". (L 30.12.2014/1325.)

2.3 Flerspråkighet i arbetslivet

Finland har globaliserats och internationaliserats snabbt under 2000-talet vilket påverkar språkbehoven i finska företag: arbetskraften rör sig globalt, organisationer är flerspråkiga och personalen representerar olika språkliga och kulturella bakgrunder. Många företag är en del av en större koncern och koncernens officiella språk är något

annat än finska. För att kunna arbeta i internationella nätverk krävs mångsidiga språkkunskaper men också kunnande om olika kulturer. (EK 2014: 7.)

Språkkunskaper uppfattas mera och mera som en del av yrkeskompetensen, inte som en speciell färdighet, och detta gäller både ledning samt arbetstagare (EK 2010: 5, EK 2014: 7). Särskilt kunskaper i engelska anses inte längre som en tillräcklig språklig kompetens (se t.ex. EK 2014: 24; EK 2010: 13; Sajavaara & Salo 2007: 233). De språk som mest behövs i Finland i arbetslivet är finska, engelska och svenska. Andra språk som är beaktansvärda är ryska och tyska.

Flerspråkighet eller flerspråkig kommunikation kan syfta till en individ som kan mera än ett språk, användningen av olika språk, kontakter mellan talare som använder olika språk och mångspråkig gemenskap eller samhälle (House & Rehbein 2004: 1 och Johansson & Pyykkö 2005: 14). Flerspråkig kommunikation kan uppstå i olika situationer och flerspråkigheten i situationen kan ge deltagarna flera alternativa sätt att uppnå det kommunikativa syftet i situationen (Apfelbaum & Meyer 2010: 4). Flerspråkighet eller det att man kan många språk ses i princip som en fördel och positiv sak. I praktiken betyder flerspråkighet ofta att man kan engelska bra och kan klara sig på svenska men t.ex. invandrarens språkkunskaper utnyttjas i verklighet inte (se t.ex. Pyykkö 2010: 35, 38). Bärlund, Kyllönen och Saarinen (2010) konstaterar att man borde utnyttja invandrarnas språkkunskaper mycket mera än man gör nuförtiden. I Finland bor det många invandrare som har vuxit upp mellan två kulturer och kan därför två språk och har kunnande om sina föräldrars samt Finlands kultur. Den här språkreserven borde bättre tas i bruk i arbetslivet och i samhället.

Finlands Näringsliv EK har kartlagt språkkunskapskrav i deras medlemsföretag under hösten 2013. Engelska var som förväntat det populäraste språket men det finns ett växande behov för anställda som kan mera än ett språk. De språk som används mest i EK:s medlemsföretag är finska (97 %), engelska (76 %) och svenska (47 %). Företagen evaluerade också vilka språk som kommer att bli mer betydelsefulla i framtiden. Ryska språket evaluerades bli viktigare av 70 % ut av de företag som redan använder språket och ut av de företag som inte använder ryska för närvarande evaluerade 23 % att

språkets betydelse kommer att öka. I EK:s förfrågan deltog över 1000 företag som har sammanlagt nästan 455 000 anställda. (EK 2014: 8.)

Språkkunskaper i akademiska yrken har granskats i Helsingfors universitetets projekt *Behovet av språkkunskaper i akademiska yrken*. Projektets syfte var att ta reda på hurdana kunskaper i främmande språk och i det andra inhemska språket (svenska) de utexaminerade behöver i sitt arbete. En annan målsättning var att kartlägga hurdana uppfattningar arbetsgivare har om språkkunskaper i akademiska yrken. (Karjalainen & Lehtonen 2005.) Rapporten om projektet omfattar alla fakulteter vid Helsingfors universitet men jag koncentrerar mig för att behandla resultat från humanistiska fakulteten. De studenter som hade studerat språk som huvudämne hade inte inkluderats i rapporten.

Lite under hälften av humanister som deltog i projektet (45 %) tyckte att språkkunskaper hade haft verkan på att de hade fått arbetet. 74 % av de informanter som arbetade inom privata sektorn tyckte att språkkunskaper hade påverkat. Samma språk som nämndes i EK:s rapport, finska, svenska och engelska, är viktiga också vid akademiska yrken. Arbetstagare inom privata sektorn svarade att 87 % av dem använder engelska regelbundet och 52 % använder svenska regelbundet vid arbetet. Alla de informanter som arbetar vid universitet svarade att de använder engelska vid arbetet (92 % regelbundet och 8 % sporadiskt) och 88 % använder svenska (38 % regelbundet och 50 % sporadiskt).

Sajavaara och Salo (2007: 233) betonar betydelsen av internationell erfarenhet och mångsidiga färdigheter i språk och kommunikation i det alltmer globaliserande arbetslivet. För att svara till det växande behovet av mångspråkiga experter har Helsingfors universitet skapat en möjlighet att avlägga en tvåspråkig examen. Man kan bli expert på två språk i juridik, fysik, kemi, biologi, miljöförändring och -politik, ekonomi, socialpsykologi och socialt arbete. I praktiken betyder det att man studerar minst 60 studiepoäng på svenska och minst 60 studiepoäng på finska och man får själv välja på vilka språk man vill studera de återstående 60 poäng av de 180 som ingår i kandidatexamen. Examen innehåller också språkstudier. (Helsingfors universitet 2015.)

2.3.1 Engelska som lingua franca

”Att kunna engelska är inte språkkunskap”, konstaterade Juhani Lönnroth, då varande generaldirektör i EU:s översättningsbyrå, i en intervju i Helsingin Sanomat den 12.3.2008. Engelska har blivit ett kommunikationsmedel som används av människor som inte har ett gemensamt modersmål. EU:s mål är att alla kan tala sitt modersmål plus två främmande språk så att människor lär sig också något annat språk än bara engelska säger Lönnroth. (Hakulinen, Kalliokoski, Kankaanpää, Kanner, Koskenniemi, Laitinen, Maamies & Nuolijärvi 2009: 78.)

Amelina (2010) har forskat högutbildade utlandsanställdas språkliga repertoar och hurdana roller och funktioner olika språk har i arbetsuppgifter i en internationell arbetsplats. I hennes studie hade intervjuats ryskspråkiga professionella yrkesutövarna när de arbetade i Tyskland. Hon fokuserade särskilt på engelska och hurdana funktioner den har i en internationell miljö. Enligt hennes resultat är engelska en del av lingvistisk repertoar av de högutbildade professionella yrkesutövarna i en internationell miljö, men den varken ersätter andra språk eller dominerar i alla interaktionsområdena. Engelska används mestadels för att diskutera om specifika professionella saker och den används i neutrala kommunikationssituationer. Hon konstaterar att engelskan används som provisorisk lösning om kommunikationen på något andra språk inte fungerar.

Tulevaisuusluotain (2006: 41) stämmer överens med Hakulinen m.fl. (2009) och Amelina (2010) och det konstaterats att även om engelskan är det överlägset mest använda språket i internationella sammanhang, är det viktigt att behärska också andra språk.

2.3.2 Svenskans ställning i arbetslivet

Även om i Finland har under de senaste åren diskuterats ganska hetsigt om svenskans ställning i samhället och begreppet tvångssvenska har dominerat diskussionen, har svenskan ännu betydelse i arbetslivet och kunskaper i svenska kan vara avgörande faktor i rekryteringssituationen. Finlands Näringsliv EK utredde år 2009 vilka språkkunskaper som företag framhävde i rekryteringen och då svarade 50 % av företag som deltog i förfrågan att de framhäver kunskaper i svenska. (EK 2010: 6.)

I nyare rapporten gjort av Finlands Näringsliv hade lite under hälften (47 %) av företag berättat att de använder svenska och företag uppskattar att kunskapsbehovet av svenska kommer att öka 16 % i framtiden. Enligt de företag som använder svenska kommer svenskans betydelse alltså inte minskas. (EK 2014: 8, 12.)

Barner-Rasmussen (2011: 13–14) har granskat svenska språkets betydelse och språkanvändningen i det ekonomiska samarbetet mellan Finland och Sverige. Hans material representerar företagsverksamhet som sysselsätter cirka 57 000 personer i Finland och studien bygger på enkätmaterial samt djupintervjuer. Enligt Barner-Rasmussens studie finns det två olika sätt att förhålla sig till det faktum att ”man lever och verkar i en mångspråkig verklighet”. Det ena sättet betonar engelskans betydelse och positiva värde som ett praktiskt lingua franca för internationell handel, tillräckligt även i ett företag med stor exponering mot Sverige. Det andra sättet vill skapa goda relationer med svenska affärspartner genom att använda svenska språket och höra samman till den nordiska gemenskapen särskilt i informella sammanhang.

Enligt Barner-Rasmussen (2011: 14–17) har svenskan fortfarande mycket betydelse och det används i affärlivet trots att engelskan har det mest betydande rollen i internationella företag och handel. Han konstaterar att kunskaper i engelska är en av de absolut viktigaste kunskaperna för arbetstagare idag men goda kunskaper i svenska är en merit och i många företag ett villkor om man vill nå högre ledningsposter. Resultatet överensstämmer med EK:s rapporter (2010; 2014).

Turkia (2011) utredde språkfärdigheter i svenska hos inrikesministeriets personal och hur mycket de använder svenska inom arbetet. Personalen vid inrikesministeriet är offentliga anställda vilket betyder att arbetsgivaren måste följa språklag (se avsnitt 2.2.3) och kontrollera att alla anställda har utfört tjänstemannasvenskan. Syftet med Turkias avhandling var att ta reda på hur personalen själv värderar sina språkkunskaper och om de behöver svenska, i vilka situationer, samt studera om språkfärdigheter hade kontrollerats och på vilket sätt vid anställning.

Turkias (2011: 42–43, 60) resultat visar att personalen vid inrikesministeriet hamnar sällan i situationer där de använder svenska i arbetet. Över hälften (61 %) svarade att de

använder svenska några gånger om året eller inte alls och bara 12 % använder svenska varje dag eller varje vecka. Den vanligaste arbetsuppgiften där man behöver svenska var läsande av arbetsdokument och personalen också bedömde sina kunskaper i läsförståelse högst. Turkias resultat stämmer inte överens med resultat från Helsingfors universitetets projekt (Karjalainen & Lehtonen 2005) nämnd tidigare (se kapitel 2.3), där 88 % av deltagare hade svarat att de använder svenska vid arbetet, men det kan bero på skillnaderna i antalet informanter.

Språkkunskapskrav för språkexperter är förstås olika än för t.ex. personalen vid inrikesministeriet, administration och andra yrkesgrupper. Sajavaara (föreläsning den 16.10.2015) dryftade skillnaden mellan en flerspråkig organisation och flerspråkig individ och lyfte fram frågan om hela personalen måste kunna något språk, eller om det skulle räcka om bara några av anställda kan språket bra och kan hjälpa vid behov. Sajavaara (2015) konstaterade att det finns ett växande behov i arbetslivet för personer som kan mera än ett språk bra och att nuförtiden t.ex. lärare förväntas att kunna undervisa också på något annat språk. Detta kräver kunskaper om fackterminologi och bra muntliga språkkunskaper.

2.4 Andra språkliga kunskaper i arbetslivet

Det finns olika framtidsrapporter (se t.ex. *Tulevaisuusluotain* 2006; *FinnSight* 2006) där en central funktion i framtidens samhälle sägs vara olika språkliga funktioner. Med de här funktionerna menas samarbete, interaktion och kommunikation. (Pyykkö 2011: 26.) Enligt *Tulevaisuusluotain* (2006: 3) är tyngdpunkten i människan och relationer mellan människor, vilket konstateras också i *FinnSight* (2006: 18), där det står att behovet av mänsklig interaktion kommer att öka eftersom mängden av växelverkan överhuvudtaget ökar men det blir lättviktigare. Därför har mänskliga kontakter mera betydelse.

Både ledare samt de anställda behöver nätverk-kunnande och det kommer att spela en allt större roll redan vid rekrytering av nya anställda eftersom ny information och kunskap produceras och byts alltmer i nätverken. För att kunna agera i nätverken krävs goda sociala kunskaper och också deras betydelse ökar i arbetslivet. (*Tulevaisuusluotain* 2006: 26, 29.) Också Pyykkö (2011: 30–31) betonar växelverkans betydelse i framtiden

och konstaterar att delande av information är en central utmaning i skapande av nytt kunnande. Hon beskriver den stereotypa bilden av en bra arbetstagare: en människa som redan har skapat nätverk och bildar lätt också nya nätverk, är alltid redo, rask och vågar ta risker.

Internationaliseringen av arbetet och arbetsuppgifterna är en av de största förändringarna som framtidens arbetstagare kommer att möta. Pyykkö (2011: 41) konstaterar att globalisering och kulturell mångfald berikar internationell växelverkan och kommunikation men att migration har skapat också ojämlikhet, samhälleliga spänning och känslan av inre otrygghet. Etnisk, språklig och kulturell mångfald på arbetsplatser ökar vilket kräver mångsidiga kunskaper i interkulturell kommunikation av anställda. Också Sajavaara och Salo (2007: 235) betonar mångsidiga kunskaper i växelverkan, tolerans och kännedom om olika kulturer som en viktig del av framtidens arbete.

2.5 Tidigare forskning

Massey och Ehrensberger-Dow (2010) har granskat hurdana krav det finns för språkexperter, särskilt för översättare. Det är viktigt för universiteten som utbildar språkexperter att förstå krav på språkexperter, samt för deras blivande arbetsgivare som behöver veta hurdana experter de får. Även om att engelska har blivit lingua franca inom vetenskap och i affärlivet, som diskuterades tidigare i avsnitt 2.3.1, behöver företag allt mera experter som kan handla kommunikation på olika språk. (Massey & Ehrensberger-Dow 2010; Sajavaara 2015).

Massey och Ehrensberger-Dow (2010) konstaterar att traditionell översättning från ett språk till annat är nuförtiden bara en del av översättarens och språkexpertens arbete. Till arbetsuppgifterna hör också t.ex. anpassning av texter för olika läsare, granskning av egna översättningar samt andras texter och bearbetning av maskinöversättning. Utvecklingen inom programapplikationer och förändrade affärsmodeller i översättningsföretag återspeglar förändringar som sker i arbetslivet. Massey och Ehrensberger-Dow (2010) framhäver granskning och information litteratur som två viktigaste nyckelpunkterna i språkexpertens arbete. Granskning betyder enligt dem inte

bara granskning av arbete i efterhand utan många språkexperter gör det omedveten samtidigt med arbetsprocessen.

Neubert (2000) har granskat kognitiva processer och krav på översättare. Enligt honom borde översättarna vara specialister inom alla områdena de arbetar. Det här kallar han för *heterogenitet* (eng. heterogeneity): översättning kräver kunskaper som vanligtvis inte liknar varandra och kan skilja sig mycket från varandra. T.ex. översättare som arbetar med juridik måste kombinera språkexpertens kunskaper – modersmål och det andra arbetsspråket – med specifik terminologi och kännedom om lagar.

Neubert (2000: 6–10) har definierat fem primära komponenter som kan ses som parametrar som möjliggör det för översättare att arbeta. De här komponenterna är *språklig kompetens* (eng. language competence), *textuell kompetens* (eng. textual competence), *subjekt kompetens* (eng. subject competence), *kulturell kompetens* (eng. cultural competence) och *transferering kompetens* (eng. transfer competence). De här kompetenserna skiljer översättning från andra områdena av kommunikation.

Med språkliga kompetensen menar Neubert (2000: 6–9) nästan fullständiga kunskaper i arbetsspråkets grammatik och lexikon och att man håller sig a jour om förändringar i språket. Han framhäver också kunnande om olika repertoarer i språket i olika situationer. Textuella kompetensen innehåller enligt honom diskurs- och genrekunskaper och att man kan identifiera olika drag i olika typer av texter. Relaterad till textuell kompetens är subjekt kompetens, som betyder kunnande om översättningsområde. Översättare kan arbeta med nästan vad som helst och även om all kunskap inte nödvändigtvis är aktiv kunskap, måste de veta var kan de hitta information när de behöver det.

Med kulturell kompetens menar Neubert (2000: 9–10) det att texter är ofta kulturellt bunden och det är översättarens arbete och utmaning att hitta den gemensamma utsidan. Översättare är också en produkt av deras egen kultur, vilket kan påverka översättningsprocessen.

Den sista parametern kallar Neubert (2000: 10) för transferering kompetens, vilket hänser till taktiker och strategier för konvertering L1 texter för L2 texter. L1 och L2

menar *language*, språk 1 och 2, alltså förstaspråket och andraspråket. Med förstaspråket menas oftast modersmål, det språket man lär sig först. Andraspråket menar språket man lär sig efter att ha lärt det första språket (Kindenberg 2012). Transferering betyder förmågan att skapa en adekvat kopia av den originella texten.

Bennet (2002: 457) har granskat arbetsgivarnas krav på anställda i arbetsannonser. Bennet fokuserade på *överförbara kunskaper* (eng. transferable skills). Med överförbara kunskaper menas kunskaper som behövs i alla arbeten och som gör det möjligt att delta i flexibel arbetskraft. De innehåller personella kunskaper såsom samarbetsförmågan, organisationsförmågan, inre motivation, IT-kunskaper på basnivå och enligt Stewart och Knowles (2001: 99) också kommunikationskunskaper, initiativkraft, kreativitet, problemlösningsförmåga och ledarskap.

Annonsen Bennet (2002) granskade var inom fyra områdena: generell management, marknadsföring, ekonomi och personalavdelning. Som material hade han 1000 annonser. De kunskaper som var nämnda oftast var kommunikation (420 annonser), IT-kunskaper (320 annonser), organisationsförmåga (280 annonser) och teamwork (270 annonser). I Bennets undersökning hade språkkunskaper inte en stor betydelse. Främmande språk nämndes bara i 100 annonser, vilket kan bero på engelskans dominerande position i världen. I de länder där man inte har engelska som officiell språk är kunskaper i engelska ett krav i arbetsannonser, men i engelskspråkiga länder behöver man naturligtvis inte särskilt betona det.

3 MATERIAL OCH METOD

I detta kapitel redogörs för mitt undersökningsmaterial och analysmetod. Först presenterar jag materialens ursprung och därefter bakgrundsinformation för innehållsanalys i avsnitt 3.2. Till sist kommer jag att presentera min analysmetod och analysens gång i avsnitt 3.3.

3.1 Material

I den här avhandlingen används som material 23 arbetsannonser mestadels från arbets- och näringsministeriets annonswebbsida www.mol.fi. Annonser har jag samlat in under hösten 2015 och förvintern 2016. Det finns 6 svenskspråkiga, 13 finskspråkiga och 4 engelskspråkiga annonser i materialet. Fyra av de arbetsannonser är från Jyväskylä universitetets institution för språkets webbsida där man kan bekanta sig med olika arbetsalternativ för språkexperter. På sidan finns gamla annonser som ett exempel av arbetsmöjligheter. (Urapolkuja 2016.) Annonsen 20 är från rekryteringssystem Aditro (<https://haku.valtiolle.fi/>). Näst kommer jag att presentera närmare arbets- och näringsministeriets annonswebbsida och universitetets webbsida jag har mitt material från.

Webbsidan *Urapolkuja* (sv. karriärstigar, egen översättning) är skapat av institutionen för språk i Jyväskylä universitet. Den presenterar olika arbetsfält språkstuderandena kan arbeta inom och ger information om typiska arbetsuppgifter och arbetsgivare samt nyttiga kunskaper i arbetslivet. Det finns exemplar om gamla arbetsannonser som jag har använt i min studie (annonser 13, 14, 15 och 19). Karriärinformation är samlat in under olika branscher, t.ex. kommunikation och informering, marknadsföring, språkutbildning och personaladministration. (Urapolkuja 2016.)

På arbets- och näringsministeriets webbsida www.mol.fi kan man söka lediga arbete, anmäla sig som arbetssökare och hitta information om sysselsättningservice och var kan man få hjälp med att hitta arbete. Den 19 i februari fanns det över 17 000 arbetsannonser på sidan och antalet annonser är också grunden till att jag har valt att

använda www.mol.fi som källa till de flesta annonser jag har tagit med till mitt material. Man kan söka arbetsannonser genom att använda sökordet eller bläddra annonser enligt olika kriterier, t.ex. yrkesbransch eller region.

Jag har valt att söka annonser genom att använda sökord, eftersom för att gå igenom cirka 17 000 annonser skulle ha krävt mycket tid. Eftersom det finns inga annonser om man använder sökordet *språkexpert* (fi. kieliasantuntija) har jag valt att använda sökorden *informatör* (fi. tiedottaja), *översättare* (fi. kääntäjä), *utbildare* (fi. kouluttaja) och *koordinator* (fi. koordinaattori). Jag har använt de finskspråkiga sökorden eftersom det finns mera annonser på det sättet. Jag har inte tagit med alla annonser jag har hittat genom att använda de här fyra sökorden, utan valt att använda sådana annonser, där det finns mycket beskrivning om önskade kunskaper och egenskaper samt information om blivande arbetsuppgifter.

De ovannämnda sökorden bestämde jag på basis av information som är tillgänglig på *töissä.fi* -webbsidan (sv. på arbetet, egen översättning). *Töissä.fi* är en riksomfattande webbplats inriktad för högskolestudenter och den innehåller information om placering i arbetslivet efter att ha blivit utexaminerad. Man kan söka information med sitt huvudämne eller utbildningsprogram och till resultat får man en andel studenter som har fått arbetsplats t.ex. inom utbildningssektorn. (Töissä.fi 2016.)

Jag sökte information om arbetssituation med huvudämne svenska språket, engelska språket och finska språket. I alla tre huvudämnena är branschen undervisning och uppfostran den största sysselsättare – över hälften av språkstudenter får arbete som lärare. Eftersom jag inte valde att inkludera undervisningsarbete till den här avhandlingen granskade jag vilka branscher som var nästa största.

Inom engelska språket är de två näst största branscher planering-, utveckling eller administrationsarbete och kommunikation- eller media-arbete. Yrkesbeteckningar som nämns i planering-, utveckling- och administrationskategorin är planerare, informatiker och expert. I kommunikation- och media-arbete nämns t.ex. översättare, informatör och marknadsplanerare.

Inom svenska språket är den näst största branschen också planering-, utveckling eller administrationsarbete och yrkesbeteckningar som nämns planerare, koordinator och amanuens. Näst är kund- eller patientarbete vilket innehåller t.ex. yrkesbeteckningar som koordinator och översättare.

Finska språket som huvudämne ger likadana siffror, olikt är bara ordningen av branscher. Största är kommunikation- eller media-arbete och näst kom planering-, utveckling eller administrationsarbete. Kommunikation och media-arbete innehåller t.ex. yrkesbeteckningar informatör, förlagsredaktör och kommunikationsplanerare. Yrkesbeteckningar inom planering-, utveckling- och administrationsarbete är t.ex. verksamhetsledare, planerare och koordinator.

3.2 Kvalitativa analysmetoder och innehållsanalys

Kvalitativa analysmetoder betyder enligt Eklund (2016) det att man försöker hitta kategorier, modeller eller beskrivningar som beskriver det fenomen man forskar. Kvalitativa metoder innebär således det hur man karakteriserar och gestaltar fenomenet och hur dess egenskaper beskrivs.

I denna avhandling används kvalitativa analysmetoder. Jag har valt att använda tematisering och typindelning av materialet. Enligt Tuomi och Sarajärvi (2009: 93) betyder tematisering gruppering av kvalitativt material enligt olika tema. På det här sättet är det möjligt att jämföra olika, vissa temana i materialet. Före själva tematiseringen är det möjligt att gruppera materialet enligt olika kategorier, vilket jag har också gjort.

Eskola och Suoranta (2008: 174–175) konstaterar att genom att använda tematisering är det möjligt att lyfta fram sådana tema från materialet som belyser undersökningsproblemet och jämföra förekomsten av olika temana i materialet. Ett par citat ut av materialet hjälper läsare att få en bättre bild på materialet. De förvarnar att man inte borde presentera bara en citatkollektion och kalla det kvalitativ analys. I min avhandling har jag börjat analyseringen med tematisering och använder textstycke för att motivera tolkningar, presentera exemplar ur materialet och uppliva text. För att

undvika att bara presentera en citatkollektion har jag också använt typindelning och innehållsanalys i avhandlingen.

Enligt Eskola och Suoranta (2008: 181) kräver typindelning ofta någon slags analys av materialet, dvs. tematisering innan man kan typindela materialet. Typindelning betyder gruppering av materialet till typer, klara grupper av likadana berättelser. I min avhandling är de här typerna språkexperternas profiler jag konstruerade. Mera om de här profilerna berättas i kapitel 4 i analysdel.

Innehållsanalys betyder att man granskar materialet genom att sortera, sammanfatta och leta efter likheter och olikheter. Innehållsanalys är textanalys och man kan göra det materialdriven, på basis av teori eller teoridrivna. Analysformen jag använder är materialdriven analys. Målet med att använda innehållsanalys är att skapa en koncentrerad beskrivning ut av det man forskar och länka resultat till en bredare kontext. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 105.) I min avhandling betyder det skapande av profiler som är koncentrerade beskrivningar om språkexperter.

3.3 Analysens gång

Först läste jag materialet flera gånger och började leta efter gemensamma drag för att få en helhetsbild. Sedan började jag dela information från arbetsannonser till tre olika huvudkategorier och delade vidare den första huvudkategorin till fyra underkategorier. De tre huvudkategorier jag använder heter krav, önskemål och arbetsuppgifter. Den första huvudkategorin ”krav” har jag delat till fyra underkategorier som heter språkkunskaper, utbildning, andra krav och personliga egenskaper. Genom att använda de här kategorierna var det möjligt att sortera och tematisera information som är väsentligt för att svara på mina forskningsfrågor. Annonser delade jag in till tre olika grupper som jag kallar för profiler. Profiler baserar sig på arbetsuppgifter och yrkesbeteckningen nämnd i början av annons. Profilerna presenteras näst i kapitel 4.

4 RESULTAT

I detta kapitel presenterar jag mina undersökningsresultat. Mitt syfte var att ta reda på hurdana kunskaper, egenskaper och utbildning språkexperter förväntas enligt arbetsannonser och hurdana språkkunskaper de förväntas att ha. Resultat presenteras genom att använda profiler jag skapade enligt mitt material. Om de här profilerna berättar jag näst.

4.1 Profiler

På basis av mitt material och information från töissä.fi -webbsidan, som presenterades i föregående kapitel, konstruerade jag tre profiler för språkexperter. Olika arbetsuppgifter, krav och arbetsplatser formade tre olika inriktningar och arbetsområdena. Jag bestämde mig för att kalla här profilerna *kommunikatör*, *översättare* och *språkutbildare*. I början av varje profil berättar jag vad menas med varje profil, hurdana arbetsuppgifter och krav det finns. Namnen på profilerna är också riktiga yrkesbeteckningar, vilket underlättade informationssökningen om arbetsbeskrivning.

Först behandlas kommunikatörens profil, vilket var synligaste när jag analyserade materialet. Det syns i antalet annonser att kommunikation är en stor och ännu mer växande bransch för språkexperter att arbeta inom. Som berättades på föregående kapitel, är enligt töissä.fi -webbsidans information kommunikation- eller media-arbete den näst största sysselsättare för studenter som har läst finska språket som huvudämne och den tredje största sysselsättaren för studenter i engelska. Största sysselsättare är undervisning och uppfostran, vilket inte togs med till den här avhandlingen.

Av de 23 annonser som jag använder som materialet i min avhandling formar 12 annonser kommunikatörens profil. Många företag, föreningar och institutioner behöver någon som kan ta hand om deras kommunikation och kontakter utomlands, skapa material till webbsidan och arbeta på många språk. Kommunikation- och media-arbete har genomgått ett brytningsskede eftersom mera och mera information flyttas till nätet och t.ex. tidningar inte mera läses på samma sätt som tidigare (Studentum 2016).

Översättarens profil behandlas i avsnitt 4.3. Profilen konstruerades utgående från sex arbetsannonser. Översättningsbranschen har under de senaste åren diskuterats i publiken eftersom översättning som yrke har förändrat och det har kommit nya tekniska medel som har börjats använda för att ersätta översättare. Kvaliteten med tekniska medel är förstås inte samma som gjort av en professionell översättare och det har diskuterats hur dåliga översättningar kommer att påverka våra språkkunskaper. Särskilt eftersom i Finland används inte dubbning är det viktigt att textning inte innehåller språkfel.

Till sist behandlas språkutbildarens profil i avsnitt 4.4 som jag konstruerade utgående från 5 arbetsannonser. Annonser för språkutbildare var svåraste att hitta eftersom arbetet liknar traditionell lärarens arbete mycket och i den här avhandlingen behandlas inte lärararbete i grundskolor eller gymnasier. Jag kunde alltså inte ta med annonser som innehöll yrkesbeteckningen lärare. Språkutbildare arbetar oftast i något företag som organiserar språkkurser. Arbetet har alltså resultatmål och utbildare representerar företaget när de undervisar.

De centralaste skillnaderna i kraven och arbetsuppgifter mellan olika profiler har jag sammanfattat i tabell 1 nedan. Den presenterar de viktigaste skillnader inom arbetet och på basis av de skillnaderna konstruerades också olika profiler.

Tabell 1. Centralaste krav och arbetsuppgifter.

Profil	Krav	Arbetsuppgifter
Informatör	Språkkunskaper i finska, engelska och svenska. Högskole- eller annan relevant utbildning. Arbetserfarenhet om kommunikation.	Skapa text och möjligtvis också bilder, ta hand om föreningens eller företagets kommunikation, publicera anslag, uppdatera webbsidor och ta hand om kommunikation i social media.
Översättare	Infödd nivå i arbetsspråket och högskoleutbildning. Tidigare arbetserfarenhet.	Översättning, språkgranskning, rådgivning, kundservice.
Språkutbildare	Tidigare arbetserfarenhet, goda språkkunskaper.	Undervisning, planering av undervisning, utveckling av undervisningsmaterial.

4.2 Kommunikatör

I denna avhandling betyder kommunikatörens arbete sådant arbete där man exempelvis skapar text och möjligtvis också bilder, tar hand om föreningens eller företags kommunikation, publicerar anslag, uppdaterar webbsidor och tar hand om kommunikation i social media. Kunskaper i kommunikation framhävas mycket i arbetsannonser och det var okomplicerad att hitta arbetsplatser inom kommunikationsbransch.

Kommunikatören kan också arbeta med att utveckla varumärket och bygga relationer t.ex. med kunder och medier. Det här kallar Johansson m.fl. (2011: 13) för språk- och kommunikationsdesign som syftar till förenhetligande av företags kommunikation och standardisering av växelverkans praxis synnerligen när det är frågan om kommunikation med kunder. Det är en viktig del av varumärket ur kundens synpunkt att kommunikation med kunder är konsekvent och inte beroende av t.ex. den som är på arbetet.

Kommunikatörer är språkexperter som är enligt Gymnasieinfo (2016) specialiserade på att ”planera, utforma, sprida, utvärdera och förvalta informations- och kommunikationsinsatser”. Kommunikationen de arbetar med kan vara intern eller extern. Intern information betyder att man informerar medarbetare, skriver nyhetsbrev eller på intranätet i tätt samarbete med chefer eller personaladministrationen. Extern information betyder kommunikation med kunder, medier eller t.ex. kommuninvånare. (Gymnasieinfo 2016.)

Det kunnande som kommunikatörer behöver är enligt Urapolkuja (2016) utmärkta text- och diskurskunskaper, förmåga att skapa innehåll för olika medier, goda kunskaper i informationsteknik, språkkunskaper och kunnande om branschen man arbetar inom.

Jag skapade kommunikatörens profil utgående från de annonser som innehöll yrkesbeteckningen kommunikatör, informatör, kommunikations- och marknadskoordinator, *innehållsleverantör* (eng. content manager), direktör, copywriter, kommunikationskoordinator och kommunikationsrådgivare. Som material hade jag 12 annonser: sju finskspråkiga, fyra svenskspråkiga och en engelskspråkig.

Näst kommer jag att presentera olika krav, önskemål och arbetsuppgifter kommunikatörer har utgående från de annonser jag har analyserat. Jag använder ett par exemplar för att klargöra hurdana krav det finns.

4.2.1 Krav

Krav på kommunikatörer ser ganska olikt ut i alla annonser eftersom olika arbetsuppgifter kräver olika kunskaper. I allmänhet kräver eller önskar arbetsgivare flerårig erfarenhet av likadana arbetsuppgifter, bra språkkunskaper och i många fall kunskaper i användningen av social media och hantering av media. I de fall där de blivande arbetsuppgifterna innehåller marknadskommunikation, betonas kunskaper i affärlivet och marknadsföring speciellt.

Det första exemplet är representativt för materialet och sammanfattar de kunskaper som krävs av informatörer i de flesta annonser. Det är mycket kunskaper man borde redan ha skaffat sig om man ville söka arbetet. Genom utbildningen är det förstås möjligt att få vissa kunskaper, men till exempel användningen av olika sociala medier måste man lära sig själv, även om man personligen inte är intresserad av att vara aktiv i sociala medier. Sociala medier är nuförtiden en tät del av marknadskommunikationen (Valtari 2013).

1. *”Soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa, vahvaa viestinnän osaamista ja monipuolista kokemusta tiedottajan tehtävästä, yhteisöviestinnän ja julkishallinnon viestinnän periaatteiden sekä median toimintatapojen tuntemista, hyvää tietoteknistä osaamista ja julkaisujärjestelmien ja kuvankäsittelyn hallintaa sekä kokemusta sosiaalisen median käytöstä ja mahdollisuuksista”* (1)

På svenska (egen översättning): *”Lämplig högre högskoleexamen, starkt kunnande i kommunikation, mångsidig erfarenhet om informatörens uppgifter, kännedom om principer i samfundskommunikation och kommunikation inom offentlig förvaltning och mediernas handlingssätt samt behärskning av bildbehandling och erfarenhet av användningen av social media och dess möjligheter.”* (1)

Det andra exemplet är kortare och innehåller bara ett allmänt krav av erfarenhet av kommunikation och kunskaper i informationsteknik. Användningen av informationsteknik är det första kriteriet enligt Pyöriä (2001: 29) för att beskriva informationsarbete (se kapitel 2.2).

2. ”*Sinulla on kokemusta ja osaamista monipuolisesta viestinnästä. (...) Sinulla on hyvät vuorovaikutustaidot ja osaat kuunnella. (...) Osaat hyödyntää tietotekniikkaa ja sosiaalista mediaa.*” (8)

På svenska (egen översättning): *Du har erfarenhet och kunnande om mångsidig kommunikation. (...) Du har bra kunskaper i växelverkan. (...) Du kan utnyttja informationsteknik och social media.* (8)

Språkrav för kommunikatör är oftast finska och engelska. Kunskaper i finska betyder stilistiska kunskaper – att man är bra på att skriva och skapa text på finska. Enkelt sagt måste man vara bra på att kommunicera på finska på modersmålsnivå. I fyra finskspråkiga annonser (totalt sju stycken) nämndas kunskaper i finska som ett krav eller ett önskemål.

Kunskaper i engelska nämns i alla annonser där det finns krav eller önskemål om språkkunskaper (i 10 annonser ut av 12). Nuförtiden är bra kunskaper i engelska en självklarhet och det viktigaste språkkunskaper man behöver i arbetslivet som Barner-Rasmussen (2011: 14–17) konstaterade (se avsnitt 2.3.2). Kunskapskraven kanske inte ens skrivs i arbetsannonser eftersom arbetsansökare förväntas att kunna engelska i alla fall. Om engelskans ställning som lingua franca diskuterades i avsnitt 2.3.1 i teoridelen.

Svenska språket nämns som ett krav i två finskspråkiga annonser och som en fördel eller ett önskemål i tre finskspråkiga annonser. I en svenskspråkig annons krävs kunskaper i svenska på modersmålsnivå och i en annons krävs goda kunskaper antingen i danska, norska eller svenska. Det finns en engelskspråkig, två svenskspråkiga och två finskspråkiga annonser som innehåller ingenting om kunskaper i svenska. Naturligtvis om annonsen är skriven på svenska och arbetet innehåller kommunikativa uppgifter och

skapande av texter är det självklart att mycket goda kunskaper i svenska behövs för att kunna söka arbetet.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att svenska språket troligen har betydelse inom rekrytering, men språket inte ses i varje fall som ett måste. Barner-Rasmussen (2011: 14–17) konstaterar att goda kunskaper i svenska är en merit i arbetslivet nuförtiden och behövs särskilt om man vill nå högre ledningsposition (se avsnitt 2.3.2). Enligt mitt material krävs eller önskas i sju annonser ut av 12 kunskaper i svenska. Följande exempel sammanfattar bra de språkkunskaper som krävs av informatörer.

3. ”*Erinomainen suomen kielen taito, kyky tuottaa sujuvaa tekstiä, ruotsin ja englannin taito.*” (1)

På svenska (egen översättning): *Utmärkta kunskaper i finska, förmågan att skapa flytande text, kunskaper i svenska och engelska.* (1)

De två annonser som var skrivna på svenska och innehöll ett krav på svenskkunskaper (7 och 12) krävde mycket goda kunskaper i svenska eller svenska som modersmål, vilket är naturligt om man söker ett arbete i svenskspråkigt område eller arbetet innehåller samarbete med människor som har nordiska språk som modersmål. Erfarenhet av nordiskt samarbete krävdes också i två svenskspråkiga annonser (9 och 12).

4. ”*Du ska ha bred erfarenhet av ett framgångsrikt ledarskap (...) erfarenhet av nordiskt samarbete eftersom kärnan i verksamheten är ett gränsöverskridande samverkan mellan tre länders regeringar och arbetsmyndigheter.*” (9)
5. ”*Goda språkkunskaper i engelska och minst ett av ministerrådets och rådets tre arbetspråk (danska, norska eller svenska) är ett krav. (...) flerårig erfarenhet av (...) arbete i en nordisk/internationell miljö.*” (12)

Krav på kommunikatörers utbildning varierade litet. I de flesta annonserna krävs högskoleutbildning inom relevant område (i åtta annonser) men i tre annonser räcker

bara relevant utbildning och till och med ”självlärd” var tillräckligt i en annons. I en annons (nummer 10) nämndes ingenting om utbildning. Enligt Pyöriä (2001: 29) är en hög utbildningsnivå ett kriterium för begreppet informationsarbete och enligt honom har informationsarbetstagare minst högre mellanstadiets utbildning.

Sammanfattat sagt är en informatör entusiastisk, snabb på att lära sig, har bra kunskaper i kommunikation och är bra på att skapa nätverk. Pyöriä (2001: 29, 38) konstaterar att informationsarbete kräver kläckning av idéer, planering och att man kan lösa olika problem och dra nytta av problem genom att lära sig nytt hela tiden. Härnäst presenteras två exempel som sammanfattar bra de egenskaper kommunikatörer förväntas.

6. *”Initiativkraft och samarbetsvilja är nyckeln till framgång i arbetet (...). Du är professionell och kan hantera kommunikation i alla dess former. Du arbetar strategiskt, strukturerat och målriktat i tätt samarbete med kollegor och externa samarbetspartners.”* (12).

7. *”(...) luontainen kyky ja halu vaikuttaa ja verkostoitua. (...) Olet ratkaisukeskeinen, aloitteellinen, tavoitteellinen ja tehokas suunnittelija ja tekijä. Olet systemaattinen, energinen ja hyvä verkostoitumaan. (...) Saat aikaan yhteistä näkemystä ja sitoutumista hyvässä hengessä.”* (6)

På svenska (egen översättning): *(...) naturlig förmåga och vilja att inverka och skapa nätverk. (...) Du är lösningsorienterad, initiativrik, målinriktad och effektiv planerare och tillverkare. Du är systematisk, energisk och bra på att skapa nätverk. (...) Du framkallar gemensamma visioner och tillhörighet i god anda.”* (6)

4.2.2 Önskemål

I arbetsannonser kan man ställa krav på sökanden och det är vanligt att man därtill framställer saker som är meriterande inom sökningsprocessen eller som kan påverka det vem som kommer att få arbetsplatsen (Monster 2016). Sådana saker är i mitt material språkkunskaper, tidigare erfarenhet av likadana uppgifter, kunskaper i informationsteknik och ett brett nätverk inom branschen när det gäller kommunikatörer.

Önskemål varierar utgående från arbetsuppgifter och det finns inga allmänna önskemål man kunde generalisera för att gälla för varje annons. I exemplet nedan beskrivs önskemål i en annons där man söker en informatör för Nordens Välfärdscenter i Stockholm.

8. *”Det är meriterande om du har arbetat i offentlig verksamhet/politiskt styrd organisation. För att trivas i rollen bör du ha ett stort intresse för samhällsdebatt och sociala frågor.”* (3)

I det här exemplet nedan söker man en informatör för Centralförbundet för Barnskydd i Helsingfors och det är viktigt om man har arbetserfarenhet av barn- och familjeorganisationer.

9. *”Arvostamme monipuolista kokemusta viestinnän tehtävien menestyksellisestä hoitamisesta. Eduksi katsotaan tiedottajakokemus lapsi- ja perhejärjestöjen alueelta.”* (5)

På svenska (egen översättning): *Vi uppskattar mångsidig erfarenhet av framgångsrik utövning av uppgifter inom kommunikation. Till en fördel ses erfarenhet som kommunikatör inom barn- och familjeorganisationer”.*

Det vad som ses meriterande varierar alltså utgående från arbetsuppgifter och organisationen som söker arbetstagare. Kännedom om branschen nämns som en del av kunnande också på webbsidan Urapolkuja (2016). Det vad som syns i nästan alla annonser är att det är viktigt om man har tidigare erfarenhet av likadana uppgifter, vilket är förståeligt men kan kännas frustrerande för studenter och nyligen utexaminerade. Vilppola (2015) rådde att redan under studietiden ha som hobby t.ex. skrivande till någon tidning eller att agera som informatör i någon förening för att få arbetserfarenhet. Skapande av internationella och branschövergripande nätverk nämns också en egenskap av språkexpert på Jyväskylän universitets webbsida (Jyväskylän universitet 2016a). Ett brett nätverk inom branschen är ändå nästan omöjligt att ha om man söker första arbetet och har nyligen utexaminerats.

4.2.3 Arbetsuppgifter

Informationsyrket har olika inriktningar, vilket syns också i mitt material. Man kan dela informationsyrket in i tre övergripande roller som är producent, specialist och strategist. Som nyutexaminerad informatör får man oftast arbete som producent eller specialist inom ett avgränsat område. (Studentum 2012.) Producent skapar informationsmaterial och de kunskaper som krävs är baskunskaper om kommunikation, bra textkunskaper och att man kan ta itu med arbetet. Specialist kan arbeta inom ett speciellt område, exempelvis i företagsvärlden eller undersökningar. Specialistens arbetsuppgifter kan omfatta t.ex. planeringen av strategiskt kommunikation och kunskaper som krävs av specialister är strategisk tänkande, åskådningssäkerhet, förmågan att fatta beslut, självständig planering och förverkligande av kommunikation och kunskaper i projektledning. (ProCom 2012: 3.)

Efter att ha skaffat arbetserfarenhet kan man ha mera ansvar och som strategist-informatör t.ex. planera kommunikation i något företag eller arbeta som kommunikationschef som har det slutliga ansvaret. Strategister har kunskaper om affärsledning, strategiskt syn, förmågan att fatta beslut och chefsfärdigheter. De har också kunskaper om ekonomi och lagstiftningen samt samhällliga nätverk. (ProCom 2012: 3.)

I mitt material kan man hitta de tre olika inriktningar som nämndes ovan. Ett exempel av producent-informatör är annonsen där man söker informatör för Finlands CP-förbund. Största delen av arbetsuppgifter är skapande av material och dess koordinering.

10. ”*Tiedottajan työnkuvaan sisältyvät mm. CP-lehden taitto ja sisällöntuotto, järjestöviestinnästä vastaaminen, graafisen materiaalin tuottaminen sekä monikanavaisen viestinnän sisällöntuotto ja koordinointi.*” (4)

På svenska (egen översättning): *Till informatörens arbetsuppgifter hör bl.a layout och innehållsproduktion av tidningen CP-, ansvar för organisationskommunikation, skapande av grafiskt material och innehållsproduktion och samordning av olika kanaler för kommunikation.*”(4)

Ett exempel av specialist-informatör är annonsen där man söker projektkoordinator i kommunikation till Uleåborg. Man borde exempelvis utveckla kommunikation och marknadsföring inom sysselsättningservice och skapa utbildning- och träningsmodeller. För att kunna klara arbetsuppgifter måste man ha någon slags erfarenhet av sådana tema och kunnande om sysselsättning.

11. ”Projektikoordinaattorin tehtävänä on kehittää kokonaisvaltaisesti kuntien työllisyyspalveluiden viestintää ja markkinointia niin sisäisesti kuin ulkoisestikin työnhakija- ja työnantaja-asiakkaille. Lisäksi toimenkuvaan kuuluu erilaisten joustavien työllisyyttä edistävien koulutus- ja valmennusmallien kehittäminen sekä oppilaitos- ja koulutusyhteistyö. Projektikoordinaattori toimii projektipäällikön apuna hankkeen hallinnointiin ja raportointiin liittyvissä tehtävissä”. (2)

På svenska (egen översättning): *Projektkoordinators uppgifter är att helhetsmässigt utveckla den interna och externa kommunikationen och marknadsföringen för arbetsökande och arbetsgivare inom kommunernas sysselsättningservice. Dessutom hör till uppgifter utvecklande av olika flexibla utbildnings- och träningsmodeller som befrämjar sysselsättning samt samarbete med skolor och utbildningen. Projektkoordinator arbetar till hjälp för projektchef med administration och rapportering av projektet.*” (2)

Ett exempel om strategist-informatörens arbete är annonsen där man söker senior kommunikationsrådgivare till Nordisk Ministerråd i Köpenhamn. Till arbetet hör vidareutvecklingen av kommunikationsområdet i de nordiska länderna till och man har också ansvaret för att skapa synlighet för nordiskt samarbete.

12. ”Arbetsuppgifter: Bistå ministerrådets och rådets ledningar och fackrådgivare samt de nordiska institutionerna i kommunikationsfrågor. Förvalta och vidareutveckla kommunikationsområdet och nätverken i de nordiska länderna samt internationellt. I samarbete med verksamheten ta fram kommunikationsstrategier och -planer. Initiera och ansvara för

kommunikationsuppdrag för att skapa synlighet och genomslagskraft för nordiskt samarbete i relevanta politiska och offentliga fora.” (12)

4.3 Översättare

I denna avhandling betyder *översättare* en sådan språkexpert som arbetar framförallt med skriftlig kommunikation och översätter olika typer av texter till eller från modersmål. En bra översättare har god allmänbildning och utmärkta språkkunskaper både i källspråket och målspråket. Översättare måste vara noggrann och kunna arbeta under tryck samt utnyttja olika datatekniska hjälpmedel. De flesta översättare specialiserar inom ett visst ämnesområde. (Tolk- och översättarinstitutet 2014.)

Det kunnande som språkexperter som erbjuder olika slags språkliga tjänster borde ha är enligt Urapolkuja (2016) bra språkkunskaper (också bra kunskaper i modersmål), diskurs- och textkunskaper, kunskaper i växelverkan och projektstyrning, kunskaper i informationssökning och marknadsföring samt kunskaper i informationsteknik.

Översättare kan ha mera än ett språk man kan översätta till och från som arbetsspråk och de kan arbeta med skön- och facklitteratur, tidningar, TV-serier och film i översättningsbyrå, företag eller vara en statsanställd. Många översättare arbetar också som tolk och har ett eget företag eller firma. (Ammattinetti 2016.) Facköversättare arbetar med nästan allt utom skönlitterära texter och har vanligtvis något specialområde, t.ex. teknik, ekonomi eller medicin. Skönlitterär översättare arbetar med olika slags litterära texter inom det allmänlitterära området. Arbete med TV-serier och film innehåller översättning av talet i filmer och program, samt skapande av undertexter. (Tolk- och översättarinstitutet 2014.)

Översättarens profil baserar sig på sex arbetsannonser: tre finskspråkiga, en svenskspråkig och två engelskspråkiga. Yrkesbeteckningar som jag har tagit med till översättarens profil är projektchef för översättningstjänster, översättare av teknisk text, språkexpert, översättare, översättnings koordinator och översättare i engelska. Massey och Ehrensberger-Dow (2010) konstaterade att traditionell översättning ar numera bara en del av översättarens arbete. Affärsmodeller och förändringar i programvara ändrar

också översättarens arbetsuppgifter. I mitt material blir projektkunskaper och marknadsföring fram mera än kunskaper i olika slags software.

Härnäst går jag över till att presentera olika krav, önskemål och arbetsuppgifter översättare har utgående från mitt material. Jag ger ett par exemplar ur mitt material för att konkretisera profilen.

4.3.1 Krav

Kraven på översättare är inte så många som kraven på informatörer i mitt material. Det vad som krävs är tidigare arbetserfarenhet och i tre annonser kunskaper i någon översättningsredskap. Språkrav är naturligtvis höga och ju flera språk man kan desto bättre. Personliga egenskaper översättare förväntas är aktivitet och bra tolerans mot stress.

I de här exemplen nedan beskrivs de krav som vanligen förväntas av översättare. Olika datatekniska hjälpmedel nämns som krav vilket också Massey och Ehrensberger-Dow (2010) konstaterade, att utveckling i olika software applikationer reflekterar förändringar i arbetslivet. Översättaren måste behärska de här olika hjälpmedlen som en del av yrkeskunskap.

13. *"We want you to preferably have education in a relevant area and linguistics or translation experience. (...) Have some knowledge of CAT tools (Trados, Transit, across, Wordfast, etc.)"* (14)

På svenska (egen översättning): *Vi vill att du helst har utbildning inom relevant område och erfarenhet av lingvistik eller översättning. (...) Har lite kunskap om CAT verktyg (Trados, Transit, across, Wordfast osv.)* (14)

14. *"Av översättaren förutsätter vi (...) fler års erfarenhet av översättningsuppgifter, i praktiken visat kunnande i kommunikation, god vana med Office-programmen"* (17)

Språkliga krav är som sagt höga och i mitt material krävs kunskaper på modersmålsnivå i detta språk man huvudsakligen kommer att använda på arbetet. Utmärkta eller goda kunskaper i engelska krävs i fyra annonser och i en annons (14) krävs också utmärkta kunskaper i tyska. Intressant är att i en annons (15) innehåller arbetsuppgifter översättning från engelska till svenska, men det finns inget krav på kunskaper i engelska. Det är ju möjligt att den som har skrivit annonsen har bara glömt att skriva det, eller man förväntar att kunskaper i engelska är en självklarhet man inte särskilt måste framhäva, som diskuterades i avsnitt 2.2.5.

Kunskapskrav i svenska språket varierar ganska mycket. Infödd nivå i svenska krävs i en annons (15) och utmärkta kunskaper i en annons (17). I annonsen nummer 16 krävs att man har avlagt språkexamen för statsförvaltningen eftersom tjänsten är statlig och man måste följa laget med språkkrav. Enligt lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (L 6.6.2004/424, 6§) måste arbetstagare i en statlig tjänst hos en tvåspråkig myndighet ha ”utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens ämbetsdistrikt samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i det andra språket.” Eftersom arbetsplatsen ligger i Helsingfors (annons nummer 16) vilken är en tvåspråkig kommun, är myndigheten också tvåspråkig.

Bara i en annons krävs högskoleutbildningen (16) och i tre annonser (13, 14 och 18) ses högskoleutbildningen som en fördel, men inte ett måste. I två annonser (15 och 17) sägs ingenting om utbildningen, alltså utbildningskrav på översättare varierade mycket. Utbildningsnivå är ändå hög bland översättare, enligt Översättningsbranschens experter KAJ rf (2014) har 71 % av deras medlemmar avlagt högre högskoleexamen och 25 % lägre högskoleexamen. De resterande 4 % har andra examina, t.ex. utländsk examen.

Personliga egenskaper som krävs av översättare är bra stresstålighet, bra kunskaper i teamwork och kommunikation och positiv attityd. Det vad som blir framhävd är bra stresstålighet – man måste kunna arbeta med deadlines och under press. I det här exemplet sammanfattas de personliga egenskaper översättare förväntas enligt mitt material.

15. *“Good teamwork and communication skills and willingness and ability to work within tight deadlines. Be motivated to work productively on daily basis and excel in work.”* (14)

På svenska (egen översättning): *Bra kunskaper i teamwork och kommunikation och villighet och förmåga att arbeta med knappa deadlines. Ha motivation att arbeta produktivt på varje dag och sköta arbetet utmärkt.”* (14)

4.3.2 Önskemål

Önskemål som arbetsgivare har för översättare varierar inte mycket i mitt material. Det vad som önskas är kunskaper i extra språk, tidigare arbetserfarenhet av översättning och kundservice. I de här två exemplar nedan beskrivs de övriga önskemål arbetsgivare har för översättare.

16. ” (...) *muu kielitaito ja kielialan tuntemus katsotaan eduksi. (...) Arvostamme myös aikaisempaa kokemusta asiakaspalvelutehtävistä sekä järjestelmällisyyttä, joustavuutta, ja hyviä yhteistyötaitoja.* ” (13)

På svenska (egen översättning): *(...) andra språkkunskaper och kännedom om språkbransch ses som fördel. (...) Vi uppskattar också tidigare erfarenhet av kundservice samt planmässighet, flexibilitet och god samarbetsförmåga.* ” (13)

I det här exemplet nedan ses meriterande om man kan både finlandssvenska och rikssvenska. Det finns skillnader mellan de två varieteter av svenska t.ex. i lexikon. Enligt annonsen ligger arbetsplatsen i Esbo i företaget som har kunder överallt i världen. De har nätverk av kontoren som omfattar 26 länder och därför är det troligen viktigt att man kan både varieteter om svenska.

17. ”*Eduksesi on aiempi kokemus käänntöistä, niiden kielentarkistuksesta tai käänntöisiin liittyvästä termityöstä, sekä suomen- että riikinruotsin hallinta, kokemus kansainvälisessä yritysessä työskentelystä.*” (15)

På svenska (egen översättning): *Till din fördel är tidigare erfarenhet av översättningsarbete, språkgranskning eller termarbete gällande översättningar, samt behärskning av finlands- och rikssvenska, erfarenhet av arbete i ett internationellt företag.*” (15)

4.3.3 Arbetsuppgifter

Arbetsuppgifter som översättare har innehåller vanligtvis också mycket annat än bara ren översättning. Enligt mitt material måste översättare ta hand om kundrelationer, marknadsföra tjänster, ge feedback till kollegor och ta hand om språkkunskaper t.ex. genom att läsa tidningar och litteratur på arbetspråk. Också Neubert (2000) konstaterade att översättare måste hålla sig ajour med förändringar i arbetspråket.

I de annonser jag har som material inkluderas till arbetsuppgifter t.ex. översättning, språkgranskning och rådgivning. Kundrelationer, marknadsföring och planering innehålls i arbetsuppgifter i två annonser (13 och 18). I exemplet nedan inkluderas till arbetet också planering och koordinering av översättning.

”Tehtäviin sisältyy kääntämistä suomesta ja englannista ruotsiksi, ruotsiksi käännettyjen tekstien tarkistamista ja laadunarviointia, palautteen antamista käännöksistä ja niissä ohjeistamista, käännösprojektien kieliprosessien suunnittelua ja koordinoitua yhdessä projektitiimin kanssa.” (15)

På svenska (egen översättning): Till uppgifter hör översättning från finska och engelska till svenska, språkgranskning och kvalitetsbedömning av texter översätta till svenska, at ge feedback på översättningar och rådgivning, planering och koordinering av språkprocesserna i översättningsprojekt tillsammans med projektteamet.” (15)

I exemplet nedan beskrivs mycket krävande arbetsuppgifter och för att kunna söka arbetet borde man ha tidigare erfarenhet av sådant arbete eftersom den speciella terminologin man måste hantera. Enligt Neubert (2000) borde översättare vara specialister inom alla områdena de arbetar och översättning kräver det att man är expert på språk och specifik terminologi. Krav som arbetsgivaren har satt till ansökare är mycket krävande i exemplet nedan, t.ex. man måste ha åtminstone fem års

arbetserfarenhet om översättning och granskning av texter inom statsförvaltning samt kunnande om administrations-, lag- och EU-språk.

”Englannin kielenkääntäjän tehtäviin kuuluvat (...) asiakirjojen kääntäminen englanniksi sekä käännösten ja englanniksi kirjoitettujen tekstien tarkastaminen ja editointi. (...) Lisäksi kielenkääntäjä osallistuu sanastotyöhön, neuvoo englantia koskevissa kieliasioissa sekä osallistuu toimialan muihin tehtäviin.” (16)

På svenska (egen översättning): Till arbetsuppgifter av översättare i engelska hör (...) översättning av handling till engelska samt granskning och editering av texter skriven på engelska. (...) Därtill deltar översättare till termarbete, ger råd i språksärenden som gäller engelska samt deltar i andra uppgifter inom sektorn.” (16)

4.4 Språkutbildare

Arbetet som språkutbildare betyder oftast att de elever man har är vuxna och de lär sig språket frivilligt t.ex. som hobby. Enligt Urapolkuja (2016) hör till arbetsuppgifter b.l.a. planeringen av undervisning, själv undervisning, handledning och yrkesövergripande samarbete. Arbetsplatsen kan vara folkhögskola eller ett företag som erbjuder språkutbildning. Man måste behärska undervisningsspråket naturligtvis väldigt bra men studier eller erfarenhet av vuxenutbildning är också viktigt. Kunskaper om olika undervisningsmetoder, informations- och kommunikationsteknik är till stor nytta om man vill arbeta som utbildare. Ett av de kriterierna som Pyöriä (2001: 29) definierar för informationsarbete är användningen av informationsteknik som diskuterades i kapitel 2.2.

Arbetet som utbildare kan vara mycket självständigt särskilt om man arbetar som freelancer eller har en egen firma. Om man har studerat pedagogiska studier men inte vill ha en traditionell karriär som språklärare är en utbildare ett bra alternativ.

Arbetsannonser jag hittade från www.mol.fi innehöll väldigt lite information om själva arbetet och kunskaper man borde ha för att söka arbetet. Därför har jag valt fem annonser som hade mest information till mitt material som passar till språkutbildarens profil – en svenskspråkig, tre finskspråkiga och en engelskspråkig. Den svenskspråkiga

annonsen (19) är från Jyväskylä universitetens webbsida Urapolkuja som jag presenterade tidigare i avsnitt 3.1 och annonsen 20 är från rekryteringssystem Aditro. Resten av annonser är från www.mol.fi. Yrkesbeteckningar som jag har tagit med till språkutbildarens profil är utbildare i engelska, språkutbildare och språkexpert.

Härnäst går jag över till att presentera olika krav, önskemål och arbetsuppgifter språkutbildare har enligt mitt material. Jag ger också ett par exemplar ur mitt material.

4.4.1 Krav

Krav som nämns i annonser för språkutbildare varierar utgående från arbetsuppgifter och blivande arbetsplats. I två annonser (22 och 23) fanns inga krav, bara önskemål eller saker arbetsgivaren uppskattar. I två annonser (19 och 20) måste man kunna undervisningsspråket på modersmålsnivå, ha högskoleexamen och erfarenhet av vuxenutbildning. Om personliga egenskaper sägs ingenting i krav, men i önskemål i stället. I det första exemplet sammanfattas bra de kunskaper och egenskaper arbetsgivaren önskar från språkutbildare.

18. *”Personen vi söker talar svenska/engelska i modersmål eller har en högskoleexamen i ifrågavarande språk, har pedagogisk examen eller har utfört pedagogiska studier, har erfarenhet av vuxenutbildning.”* (17)

Den första finskspråkiga annonsen (20) jag har i materialet innehåller även mera krav. Eftersom arbetsgivare är Finlands försvarsmakt måste man ha gjort tjänstemannasvenskan eftersom tjänsten är statlig och då måste man följa språklag som behandlades i avsnitt 2.2.3.

Språkkunskapskrav är höga i den här annonsen nedan – det räcker inte att man kan huvudspråket bra, utan man måste därtill kunna undervisa och översätta minst på två andra språk. Enligt Sajavaara (2015) finns det ett växande behov i arbetslivet för personer som kan mera än ett språk bra och nuförtiden förväntas lärare att kunna undervisa också på något annat språk. Detta kräver kunskaper om fackterminologi och bra muntliga språkkunskaper. I exempelannonsen nedan måste man kunna undervisa på engelska samt två andra främmande språk och behärska finska flytande.

19. ”(...) *kelpoisuusvaatimuksena on (...) virkamieheltä vaadittava molempien kotimaisten kielten taito. Tehtävän (...) hoitaminen edellyttää ylempää korkeakoulututkintoa englannin kieli pääaineena (...), kokemusta monimuoto- ja aikuisopetuksesta yli 3 vuotta sekä (...) taitoa käännöstehtävistä, sujuvaa suomen sekä vähintään kahden vieraan kielen käytännön opetus- ja käännöstaitoa, opettajan pedagogista pätevyyttä*” (18)

På svenska (egen översättning): ” (...) *som ett behörighetskrav är kunskaper i båda inhemska språk som krävs av tjänstemän. Utövning av tjänsten förutsätter högre högskoleexamen med engelska som huvudämne, över 3 års erfarenhet av flerforms- och vuxenutbildning samt kunskaper i översättningsuppgifter, flytande finska och praktiska kunskaper i undervisning och översättning i minst två främmande språk, pedagogisk lärarbehörighet.*

4.4.2 Önskemål

Önskemål för språkutbildare varierar utgående från arbetsuppgifter i mitt material. Tidigare arbetserfarenhet har betydelse, samt personliga egenskaper enligt de annonser jag har samlat. I exemplet nedan beskrivs lite friare önskemål arbetsgivaren har än i den andra (18) som har Finlands försvarsmakt som arbetsgivare. Enligt diskrimineringslag (L 30.12.2014/1325, 17 §) får en arbetsgivare inte annonsera en diskriminerande platsannons. Diskrimineringslag diskuterades i avsnitt 2.2.3.

Intressant i exemplet nedan är att kunskaper i finska inte är ett krav, utan bara ett önskemål. Arbetsplatsen ligger i Åbo och troligen kommer den som blir valt till arbetet ha finskspråkiga studenter också. Kanske kurser man förväntas att hålla är avancerade och man behöver prata bara undervisningsspråket.

”Dessutom uppskattar vi arbetserfarenhet och/eller examina även från andra branscher (t.ex. affärsliv och ekonomi, kundservice, IT, hälsovård), kunskaper i finska, en inspirerande och flexibel personlighet och ett genuint intresse för språkundervisning (...).” (17)

I det andra exemplet nedan uppskattas bra utbildningskunskaper, erfarenhet av vuxenutbildning och att man är ivrig för att använda nya undervisningsmetoder. Vanligtvis är språkkurser organiserade av något företag och frågan är om företagsverksamhet. Därför spelar det en stor roll hurdan människa utbildare är – om utbildare inte är trevlig och har dåliga utbildningskunskaper, kommer kunder inte tillbaka och ger dålig feedback om kurser.

20. ”*Arvostamme hyvää koulutustaitoa, kokemusta aikuiskoulutuksesta ja etäkoulutusvälineiden käyttökokemusta esim. Adobe Connect, WebEx, Skype sekä intoa uusien opetusmenetelmien käyttöön.*” (23)

På svenska (egen översättning): *Vi uppskattar bra utbildningskunskaper, erfarenhet av vuxenutbildning och av användningen av distansutbildningsmedel t.ex. Adobe Connect, WebEx, Skype samt entusiasm för att använda nya undervisningsmetoder.*” (23)

4.4.3 Arbetsuppgifter

Arbetsuppgifter språkutbildare har enligt mitt material är att undervisa i språk, skapa material och utveckla undervisningsmetoder. Arbetet kan innehålla undervisning genom att använda distansundervisningsmedel. Användningen av dator och olika distansundervisningsprogram är ett drag av informationsarbete enligt Pyöriä (2001: 29).

I den svenskspråkiga annonsen (17) beskrivs arbetsuppgifter inte, men frågan är om frilansarbete. I den finskspråkiga annonsen (18) beskrivs arbetsuppgifter tydligare.

21. ”*Tehtävänhoitaja toimii englannin kielen johtavana kielikouluttajana Puolustusvoimissa. Hän suunnittelee, järjestää ja toteuttaa Puolustusvoimien englannin kielen koulutusta kaikille henkilöstöryhmille (...). Lisäksi hän kehittää kielen opetusmenetelmiä sekä kokoaa ja laatii opetusmateriaalia.*” (18)

På svenska (egen översättning): *Den anställda agerar som ledande språkutbildare i engelska i försvarsmakt. Hen planerar, organiserar och förverkligar utbildningen i engelska i försvarsmakten för alla personalgrupper*

(...). Dessutom utvecklar hen undervisningsmetoder och samlar in och skapar undervisningsmaterial.” (18)

I exemplet ovan beskrivs arbetsuppgifter som kräver självständighet och bra kunskaper i planering av undervisningsmaterial. Eftersom man kommer att agera som ledande språkutbildare förväntas man kanske att ge råd och guida andra språkutbildare.

5 DISKUSSION

I detta kapitel diskuteras studiens resultat. Kapitlet har delats in i två underkapitel och först svarar jag på mina forskningsfrågor i kapitel 5.1. och sedan i kapitel 5.2 diskuteras sammanfattande om studiet, dess pålitlighet samt valet av material och metod.

5.1 Svar på forskningsfrågor

Syftet med den föreliggande studien var att undersöka hur språkexperter konstrueras i arbetsannonser och hurdana kunskaper förväntas av dem. Studien hade också som syfte att granska språkkunskapskrav och särskilt svenska språkets ställning i annonser. Det kan konstateras att resultaten visade likheter i förhållande till t.ex. Jyväskylä universitetets beskrivningar om branschövergripande språkexperter. Även om antalet arbetsannonser var relativt litet och därför kan resultaten inte generaliseras, gav studien information om kunskapskrav till språkexperter. Det kan också konstateras att språkexperter representerar väl nutida informationsarbetstagare och arbetsbeskrivningen passar bra till expertisarbete, vilka behandlades i kapitel 2. Näst kommer jag att svara på mina forskningsfrågor.

5.1.1 Hur konstrueras bilden av en språkexpert i arbetsplatsannonser?

Den första forskningsfrågan handlade om bilden av en språkexpert i arbetsannonser och hur den konstrueras. Språkexperter kan skissas i denna avhandling genom de profilerna jag skapade: *kommunikatör, översättare och språkutbildare*. Språkexpertis är mångahanda – det finns många möjliga bilder av språkexperten vilket berättar om branschövergriplighet. Språkexperter definieras ofta genom sina arbetsuppgifter, vilket är naturligt eftersom informations- och expertisarbete i sig självt känns kanske inte så konkret. Genom att beskriva hurdana uppgifter arbetet innehåller är det lättare att förstå hurdant arbete språkexperten gör.

I de analyserade annonserna betonas kunskaper i teamwork, projekthantering och skapande av nätverk – alltså sociala kunskaper. Betydelse av sociala kunskaper i

framtidens arbete betonas särskilt i de två tidigare nämnd rapporter (se kapitel 1) om framtidens kunskapskrav i arbetslivet (Oivallus 2011; The Future of Jobs 2016).

5.1.2 Hurdana kunskaper förväntas av språkexperter?

Den andra forskningsfrågan handlade om språkexperternas kunskaper och hurdana kunskaper förväntas av dem i arbetsannonser. Jag diskuterar resultat i samma ordning som den presenterades i föregående kapitel 4 och använder de tre profiler för att överse resultat.

Kommunikatören var den första profilen jag presenterade och resultaten visar att kommunikatörer förväntas kunnande i kommunikation, kunskaper i användningen av sociala medier och informationsteknik. Relationer till media eller kännedom om medias handlingssätt är också en av kunskaper som kommunikatören förväntas att ha. Önskade kunskaper är kunnande om arbetsfältets speciella terminologi och handlingssätt vilket man kan nå genom tidigare arbetserfarenhet eller utbildningen. Högskoleutbildning eller utbildning inom relevant område var ett av de vanligaste krav arbetsgivare hade för kommunikatörer enligt mitt material.

Taloustutkimus Oy (2015: 75) kartlade informatörer och deras yrkesprofil i en studie *Viestinnän ammattilaiset* (sv. kommunikationsexperter, egen översättning). Till studien svarade 1339 professionella yrkesutövarna som arbetar med kommunikation och enligt studiens resultat är de viktigaste kunskapsområdena de här de professionella yrkesutövarna kommer att satsa på kännedom och kunnande om social media. Andra viktiga områdena de kommer att satsa på är strategikommunikation och ledande av kommunikation, kunskaper i visuell kommunikation samt marknadsföring. Studiens resultat stöder mina analysresultat på det sättet att kunskaper i social media ses som viktiga kunskaper av de experter som redan är i arbetslivet.

Resultat visar att de kunskaper som förväntas av de språkexperter som arbetar som översättare är kunnande om olika datatekniska hjälpmedel, t.ex. översättningsprogram och bra språkkunskaper. Erfarenhet av tidigare arbetsuppgifter är också ett krav, vilket betyder att arbetsgivare förväntar sådana experter som redan har översättningserfarenhet, helst inom relevant område. Till översättarens arbetsuppgifter hör inte längre bara

traditionell översättning (Massey & Ehrensberger-Dow 2010), utan enligt mitt material måste översättare också behärska kundservice, marknadsföring, språkgranskning och ge feedback. Alla de här uppgifterna kräver användning av språket – de är språkliga funktioner vilka Pyykkö (2011: 26) definierar som samarbete, interaktion och kommunikation.

Övrigt för mig var det att utbildningskrav på översättare varierade så mycket i arbetsannonser. Utbildningsnivå är ändå hög bland översättare, nämligen 71 % av KAJ rfs (sv. översättningsbranschens experter) medlemmar har avlagt högre högskoleexamen och 25 % lägre högskoleexamen (KAJ rf 2014). I de annonser jag analyserade krävdes bara i en annons högskoleutbildning och i tre annonser sågs utbildningen som en fördel. Det fanns också två annonser som inte innehöll någonting om utbildningen. Kanske det att utbildningen inte betonas som ett avgörande faktor i annonser berättar om uppskattningen av utbildningen eller om det att man kan få arbete från översättningsbransch med många slags utbildningar och allmän erfarenhet av översättning värderas mera än utbildningen? Antalet annonser i mitt material är för få för att förstås mycket litet och jag inte kan generalisera resultat eller göra sanna slutsatser på basis av min analys.

Kunskaper som förväntas av språkutbildare var inte så många som för kommunikatörer eller översättare. Viktigaste kunskaper är tidigare arbetserfarenhet, vilket i sig självt inte är en riktig kunskap, utan genom tidigare erfarenhet kan man ha utvecklat t.ex. sina undervisningskunskaper. Till språkutbildarens arbetsuppgifter hör enligt min analys också skapande av utbildningsmaterial till samt förväntas man utveckla utbildningsmetoder. Det är viktigt att behärska olika distansundervisningsmedel, alltså ha kunskaper i informationsteknik.

5.1.3 Hurdana språkkunskaper förväntas av språkexperter?

Den tredje forskningsfrågan handlade om språkkunskaper och hurdana krav arbetsgivare har för språkexperter enligt arbetsannonser gällande språkkunskaper, särskilt kunskaper i svenska.

Kommunikatörer förväntas oftast kunskaper i finska och engelska. Kunskaper i finska

betyder inföddslika kunskaper i modersmål – att man är bra på att skriva på finska och kan skapa text till olika behov, t.ex. till webbsidor eller anslag. Kunskaper i engelska är nuförtiden en självklarhet (Barner-Rasmussen 2011: 14–17) och också kommunikatörer förväntas bra kunskaper i engelska. Kunskapskraven i svenska var inte så självklart i mitt material som kunskapskraven i engelska. Av totalt 12 annonser nämndes svenskan i sju och oftast anges det bara att det antingen krävs eller önskas ”kunskaper i svenska”, men nivån beskrivs inte. Därtill innehåller materialet två svenskspråkiga annonser som inte innehöll kunskapskrav i svenska men troligen förväntas ansökare kunna svenska om annonsen är skriven på svenska.

Översättare måste behärska arbetspråken väldigt bra, visar resultaten. Höga språkkunskapskrav är förstås naturligt eftersom största delen av översättarens arbete är skapande av texter på något språk. Inföddslika kunskaper krävs enligt mitt material i detta språk man huvudsakligen kommer att arbeta med. Utmärkta eller goda kunskaper i engelska krävs i fyra annonser. I en annons innehåller arbetsuppgifter översättning från engelska till svenska, vilket troligen kan förstås som ett språkkrav, även om krav i engelska inte nämns. Kunskapskrav i svenska språket fanns i tre annonser och i två av dem innehöll arbetsuppgifter översättning från eller till svenska. I en av annonser där svenskan nämndes var det frågan om en statlig tjänst, vilket betyder att kunskapsnivån är minst B1 (se avsnitt 2.1.2) eftersom lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (L 6.6.2003/424, 6§) sätter den nivån.

Resultaten visar att språkkunskaper som förväntas av språkutbildare varierar ganska mycket. Naturligtvis måste man behärska undervisningsspråket bra, men det finns inga allmänna krav på andra språkkunskaper utan det beror på arbetens natur. Sammanfattat kan det konstateras att enligt resultaten är viktiga språk för språkexperter i Finland finska, engelska och svenska och ju mera man kan andra språk desto bättre. Inföddslika eller utmärkta kunskaper i det huvudsakliga arbetspråket förväntas i nästan varje fall.

5.2 Sammanfattande diskussion

Som redan diskuterades i teoridelen i kapitel 2 har det kommit språkliga delar till arbetet under de senaste årtiondena, vilket syns i växande av kommunikativa

arbetsuppgifter och tjänster. Det syns också i mitt material på det sättet att i de flesta annonser nämns på något sätt det att arbetstagare förväntas ha goda kunskaper i kommunikation och teamarbete samt i projekthantering. Också skapande av nätverk nämns flera gånger, vilket är enligt *Oivallus* (2011) en viktig kunskap i framtid. Alla de här kunskaperna är språkliga funktioner och kräver sociala kunskaper vilket är det viktigaste kunskap man kommer att behöva i framtidens arbetsliv enligt framtidsrapporter *The Future of Jobs* (2016) och *Oivallus* (2011).

Olika definitioner för språkexperter stöder mina forskningsresultat bra. Som diskuterades i avsnitt 2.1 är språkexperter enligt Jyväskylä universitet (2016a) mångsysslare av språk och de utnyttjar olika språkanvändnings- och kommunikationsmedel. De har också kunskaper om näringslivet eller samhällsvetenskap. Språkexperter också kommunicerar flytande i olika situationer och skapar internationella nätverk. (Jyväskylä universitet 2016a.) Alla de här egenskaperna och kunskaperna syns i mitt material som ett krav eller ett önskemål.

I de flesta annonserna krävs högskoleutbildning om relevant område och tidigare arbetserfarenhet. Nuvarande utbildning i de finländska universiteten erbjuder enligt min åsikt breda kunskaper i språk och användningen av det eftersom alla studieprogram erbjuder först kandidatexamen med något språk som huvudämne och efter det kan man fördjupa sina kunskaper som språkexpert. Enligt *Oivallus* (2011) är framtidens examina individuella och modulära (se kapitel 1), vilket redan nu är möjligt genom att välja olika biämnena under studietiden. Kontakter till arbetslivet får studenter genom att delta i olika arbetslivskurser och göra språkpraktik.

Enligt min åsikt verkar det vara många slags uppfattningar om språkutbildarens yrke. Det fanns många slags arbetsannonser för språkutbildare och inte i alla krävdes t.ex. utbildning. Det verkar att erfarenhet och praktik har mera betydelse än högskoleutbildningen i språk eller pedagogiska studier. Det fanns också många slags öppna tjänster och flera var deltid eller freelancer-arbete, vilket försvårade sökandet av lämpligt forskningsmaterial.

Diskrimineringslagen som presenterades i avsnitt 2.2.3 begränsar hurdana saker man kan skriva i en arbetsannons. Det är inte tillåtet att skriva t.ex. att arbetsansökare måste representera en viss nationalitet eller att det inte önskas att invandrare söker arbetet eftersom det är diskriminerande mot en viss grupp människor. I många arbetsannonser krävs eller önskas inföddslika kunskaper i något språk och det väcker en fråga om man på det sättet vill exkludera sådana ansökare som inte representerar det önskade nationalitet? Det är tillåtet att beskriva önskade språkkunskaper.

5.2.1 Värdering av pålitlighet

Den här avhandlingen är en kvalitativ undersökning och analysmetoder som har använts är också kvalitativa. Enligt Eskola och Suoranta (2008: 210) betyder värdering av pålitlighet i kvalitativa undersökningar värderingen av hela undersökningsprocessens pålitlighet.

Trovärdighet i undersökningen menar det att i studien har man forskat det vad det har sagts att forska och med tillförlitlighet menas om undersökningen kan upprepas av en annan forskare. Vanligtvis används de här två begrepp för att behandla undersökningens pålitlighet, men Tuomi och Sarajärvi (2009: 136) konstaterar att de inte passar så bra för granskning av pålitlighet i kvalitativa undersökningar eftersom de används vanligtvis för kvantitativa studier. I denna avhandling kan med trovärdighet menas det att jag har formulerat forskningsfrågor och svarat på dem på basis av analys av materialet. Med tillförlitlighet menas i denna avhandling det hur repeterbara resultatet är. Jag tycker att genom att använda samma material och kategoriseringen är det möjligt att få likadana resultat oberoende av vem som gör analysen.

För mig var ämnet i undersökningen viktig eftersom jag är blivande språkexpert och det är viktigt för mig att veta hurdana kunskaper jag förväntas att ha i arbetslivet. Även om ämnet hade betydelse för mig personligen tycker jag att det inte påverkade till resultat. T.ex. granskade jag språkkrav neutralt och objektivt och inte betonade svenskans roll i annonser bara eftersom mitt huvudämne är svenska.

Insamlandet av material, arbetsannonser, skedde under fyra månader vilket säkert har påverkat resultat. Om jag hade samlat in annonser under längre tid, skulle jag ha haft

mera omfattande material och kanske olika resultat. En annan orsak till det ringa antalet annonser är det att det inte finns så många lediga tjänster för språkexperter. Det finns cirka 50 000 högutbildade arbetslösa i Finland och cirka 4000 av dem är nyligen utexaminerade (Akava 2016, se också Blomqvist 2015). Många lediga tjänster är också så kallade dolda jobb, vilket betyder att tjänsten tillsätts utan att annonsera om den.

Å andra sidan är antalet annonser tillräckligt för att se att det finns olika slags inriktningar i språkexperters arbetsuppgifter och förväntningar. När jag analyserade det materialet som jag har använt märkte jag snabbt att likadana saker började komma fram. Också valet av annonser påverkade resultat eftersom jag tog med annonser som innehöll mycket beskrivning om arbetsuppgifter och önskade egenskaper osv. Jag inte tog med annonser som hade bara några rader text, vilket enligt min åsikt var förnuftigt. Ännu en sak som har påverkat resultat är kategoriseringssätt av olika drag i arbetsannonser. Någon annan skulle kanske kunna kategoriserat samma drag på olika sätt och fått olika resultat.

Analysmetoder i undersökningen var kvalitativa: innehållsanalys samt tematisering och typindelning av materialet. Om själva processen har jag berättat i kapitel 3. Jag tycker att de metoder jag har valt var lämpliga och genom att använda dem kunde jag svara på mina forskningsfrågor.

6 AVSLUTNING

Syftet med denna studie var att granska hur språkexperter konstrueras i arbetsannonser t.ex. genom att granska hurdana arbetsuppgifter det finns i annonser och hurdana personliga egenskaper språkexperter önskas att ha. Jag undersökte också hurdana kunskaper och språkkunskaper av språkexperter förväntas att ha i arbetsannonser och jag var särskilt intresserad av att se hurdan svenskans ställning är.

I teoridelen definierade jag begreppen språkexpert och diskuterade hur man kan utbilda sig till språkexpert i Finland och i Sverige. Jag diskuterade också informationssamhälle och expertisarbete och hur arbetslivet har förändrats under de senaste årtiondena. Också framtidens kunskapsområden diskuterades. Informations- och expertisarbete anknyter sig till språkexpertens arbete eftersom förändringar påverkar och har redan påverkat också språkexpertens arbete. Exempelvis den utökade användningen av olika datorprogram och användningen av sociala medier har förändrat språkexpertens arbete.

I kapitel 3 presenterade jag materialet och metoden som har använts i avhandlingen och motiverade valet av olika analysmetoder. Analys och dess resultat beskrevs i kapitel 4. Enligt resultatet finns det många slags språkexperter och det finns olika slags arbetsuppgifter som har olika betoningar, vilket betyder att det inte finns ett enda modell för språkexperter och mycket beror på val av huvud- och biämnen under studietiden. Tidigare arbetserfarenhet har också mycket betydelse inom rekrytering vilket kan kännas frustrerande för studenter som försöker hitta första arbetet.

I framtida studier skulle det vara intressant att undersöka kunskapskraven i praktiken. I denna avhandling koncentrerades bara till arbetsannonser vilket berättar om allmänna saker arbetsgivare förväntar, men t.ex. genom att intervjua arbetsgivare och språkexperter i arbetslivet skulle man få mera detaljerad information om olika kunskapsområdena som anses viktiga.

LITTERATUR

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tammerfors: Osuuskunta Vastapaino.

Amelina, M. (2010). Do other languages than English matter? International career development of highly-qualified professionals. I Meyer, B. och Apfelbaum, B. (red.), *Multilingualism At Work. From policies to practices in public, medical and business settings*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 235–252.

Apfelbaum, B. och Meyer, B. (2010). Multilingualism at work: A brief introduction. I Meyer, B. och Apfelbaum, B. (red.), *Multilingualism At Work. From policies to practices in public, medical and business settings*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1–10.

Bereiter, C. och Scardamalia, M. (1993). *Surpassing ourselves. An inquiry into the nature and implications of expertise*. Chicago: Open Court Publishing Company.

Eskola, J. och Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tammerfors: Osuuskunta Vastapaino.

Fairclough, N. (2006). *Language and Globalization*. London & New York: Routledge.

Heller, M. (2007). Multilingualism and transnationalism. I Auer, P. och Wei, L. (red.), *Handbook of Multilingualism and Multilingual Communication*. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 539–553.

House, J. och Rehbein, J. (2004). *Multilingual Communication*. Förenta Staterna, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. s. 1

Johansson, M. och Pyykkö, R. (2005). Johdanto: monikielisyys ja kielipolitiikka. I Johansson, M. och Pyykkö, R. (red.), *Monikielinen Eurooppa. Kielipolitiikkaa ja käytäntöä*. Helsingfors: Gaudeamus Kirja.

Johansson, M., Nuolijärvi, P. och Pyykkö, R. (2011). *Kieli työssä. Asiantuntijatyön kielelliset käytännöt*. Helsingfors: Finska litteratursällskapet SKS.

Kirjonen, J. (1997). Asiantuntijaksi työelämään. I Kirjonen, J., Remes, P. och Eteläpelto, A. (red.), *Muuttuva asiantuntijuus*. Jyväskylä universitet: Koulutuksen tutkimuslaitos, 30–47.

Launis, K. (1997). Moniammatillisuus ja rajojen ylitykset asiantuntijatyössä. I Kirjonen, J., Remes, P. och Eteläpelto, A. (red.), *Muuttuva asiantuntijuus*. Jyväskylä universitet: Koulutuksen tutkimuslaitos, 122–133.

Linnakylä, P. och Kankaanranta, M. (1999). Digitaaliset portfoliot asiantuntijuuden osoittamisessa ja rakentamisessa. I Eteläpelto, A. och Tynjälä, P. (red.), *Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia*. Helsingfors: WSOY. 223–240

Neubert, A. (2000). Competence in Language, in Languages, and in Translation. I Schäffner, C. och Adab, B. (red.), *Developing Translation Competence*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 3–18.

Pesonen, A. (2003). Mielikuvia ja kokemuksia kieliäsiantuntuudesta. I Koskela, M. & Pilke, N. (red.), *Kieli ja asiantuntijuus*. Jyväskylä: AfinLAn vuosikirja 2003/n:o 61.

Pyykkö, R. (2011). Näkymätön kieli tulevaisuuden työssä. I Johansson, M., Nuolijärvi, P. & Pyykkö, R. (red.), *Kieli työssä. Asiantuntijatyön kielelliset käytännöt*. Helsingfors: Finska litteratursällskapet SKS. 26–45.

Pyöriä, P. (2001). Tietotyön idea. I Blom, R., Melin, H. och Pyöriä, P. (red.), *Tietotyö ja työelämän muutos: palkkatyön arki tietoyhteiskunnassa*. Helsingfors: Gaudeamus.

Reich, R. (1992). *The Work of Nations*. New York: Vintage Books.

Sajavaara, A. (2015). *Ruotsin kieli työelämässä*. Föreläsning i Svenskan i det flerspråkiga Finland -seminarium den 16.10.2015 vid Jyväskylä universitet.

Savolainen, P. (1991). *Kvalitatiiviset tutkimustavat suomalaisessa kasvatustieteessä*. Aikakauskirja Kasvatus 22 (5–6), 451–458.

Scott, P. (1993). *The Idea of the University in the 21st Century: A British Perspective*. British Journal of Educational Studies, Volume 41, No. 1, 4–25.

Tuomi, J. och Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsingfors: Tammi Oy.

Vilppola, M. (2015). *Työelämä tietoa viestinnästä kielten opiskelijoille*. Föreläsning den 4.11.2015 vid Jyväskylä universitet.

Digitala källor:

Akava. (2016). *Työttömät, koko maa*.
http://www.akava.fi/files/17910/01_A_Tyottomat_Koko_maa.jpg (Hämtad: 16.3.2016)

Ammattinetti. (2016). *Kielenkääntäjä*.
<http://www.ammattinetti.fi/amatit/detail/9f41dcf50a65344600e4b68196064282>
(Hämtad: 22.2.2016)

Barner-Rasmussen, W. (2011). *Affärer eller business? En studie av språkanvändning i det ekonomiska samarbetet mellan Finland och Sverige*. Finlands svenska tankesmedja Magma. http://magma.fi/images/stories/reports/ms1105_biz.pdf (Hämtad: 14.3.2016)

Bennet, R. (2002). *Employers' Demands for Personal Transferable Skills in Graduates: a content analysis of 1000 job advertisements and an associated empirical study*. Journal of Vocational Education & Training, 54:4, 457–476.
<http://dx.doi.org/10.1080/13636820200200209> (Hämtad: 9.3.2016)

Blomqvist, S. (2015). *Korkeasti koulutettuja työttömiä on ennätysmäärä.*
http://yle.fi/uutiset/korkeasti_koulutettuja_tyottomia_on_ennatysmaara/7235337
(Hämtad: 16.3.2016)

Bärlund, P., Kyllönen, T. och Saarinen, T. (2010). *Monikielisyys Suomessa – haasteita koulutukselle.*
<http://www.kieliverkosto.fi/article/monikielisyys-suomessa-haasteita-koulutukselle/>
(Hämtad: 8.3.2016)

EEESFLS 2006 = *Effects on the European Union Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise.* (2006).
http://ec.europa.eu/languages/policy/strategic-framework/documents/elan_en.pdf
(Hämtad 17.3.2016)

Expressiva. (2016). *Språkkonsulter är textexperter.*
<http://expressiva.se/om-oss/vad-ar-en-sprakkonsult/> (Hämtad: 5.1.2016)

EK. (2010). *Työelämässä tarvitaan yhä useampia kieliä.* EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu, 2009. Helsingfors: Finlands Näringsliv EK.
http://ek.fi/wp-content/uploads/Henko2009_Tyoelamassa_tarvitaan_yha_useampia_kielia.pdf
(Hämtad: 17.2.2016)

EK. (2014). *Kielitaito on kilpailuetu.* EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu, 2013. Helsingfors: Finlands Näringsliv EK
<http://ek.fi/wp-content/uploads/Henko-2014.pdf> (Hämtad: 10.2.2016)

Eklund, G. (2016). *Forskningsmetodik – Kvalitativa metoder.*
<https://www.vasa.abo.fi/users/geklund/PDF/SpecPed%20II-PP%20-%20Webb.pdf>
(Hämtad: 4.4.2016)

FinnSight. (2006). *Tieteen, teknologian ja yhteiskunnan näkymät.*
http://www.aka.fi/globalassets/awanhat/documents/tiedostot/julkaisut/finnsight_2015.pdf
(Hämtad: 11.3.2016)

Gymnasieinfo. (2016). *Informatör/kommunikatör.*
<http://gymnasieinfo.se/yrke/175;jsessionid=DFCE10CF4B769E95B813530B085B4FE>
(Hämtad: 29.2.2016)

Hakulinen, A., Kalliokoski, J., Kankaanpää, S., Kanner, A., Koskenniemi, K., Laitinen, L., Maamies, S. och Nuolijärvi, P. (2009). *Suomen kielen tulevaisuus. Kielipoliittinen toimintaohjelma.*
http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk7/suomen_kielen_tulevaisuus_kotus_vekkojulkaisu_7.pdf (Hämtad 17.3.2016)

Helsingfors universitet. (2015). *Bli expert på två språk.*
<https://www.helsinki.fi/sv/bli-expert-pa-tva-sprak> (Hämtad: 10.2.2016)

Helsingfors universitet. (2016a). *Kultur och kommunikation*.
<https://www.helsinki.fi/sv/kultur-och-kommunikation-filosofie-magister2ar/1.2.246.562.17.22227516642> (Hämtad: 22.2.2016)

Helsingfors universitet. (2016b). *Intercultural Encounters*.
<https://www.helsinki.fi/sv/intercultural-encounters-master-of-arts-2years/1.2.246.562.17.651356373.07> (Hämtad: 22.2.2016)

Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut. (2015a). Töissä.fi -webbsida.
Ruotsin kieli: Mihin valmistuneet ovat sijoittuneet?
<http://toissa.fi/sijoittuminen-tyoelamaan/show/ruotsin-kieli> (Hämtad 22.2.2016)

Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut. (2015b). Töissä.fi -webbsida.
Englannin kieli: Mihin valmistuneet ovat sijoittuneet?
<http://toissa.fi/sijoittuminen-tyoelamaan/show/englannin-kieli> (Hämtad 22.2.2016)

Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut. (2015c). Töissä.fi -webbsida.
Suomen kieli: Mihin valmistuneet ovat sijoittuneet?
<http://toissa.fi/sijoittuminen-tyoelamaan/show/suomen-kieli> (Hämtad: 12.1.2016)

Johansson, M. och Pyykkö, R. (2011). *Tulevaisuuden kieliasantuntijoiden akateeminen koulutus*.
<http://www.kieliverkosto.fi/article/tulevaisuuden-kieliasantuntijoiden-akateeminen-koulutus/> (Hämtad: 8.3.2016)

Justitieministeriet. (2016). *Språkliga rättigheter*.
<http://oikeusministerio.fi/sv/index/grundlaggandebestammelser/perusoikeudetjademokratia/kielilaki.html> (Hämtad: 7.3.106)

Jyväskylän universitet. (2016a). *Mitä ovat monialaiset kieliasantuntijat?*
<http://r.jyu.fi/hJ0> (Hämtad: 25.2.2016)

Jyväskylän universitet. (2016b). *Missä monialaisia kieliasantuntijoita tarvitaan?*
<http://r.jyu.fi/dtZ> (Hämtad: 25.2.2016)

Jyväskylän universitet. (2016c). *Kiinnostavatko monialaisen kieliasantuntijan opinnot?*
<http://r.jyu.fi/hOh> (Hämtad: 25.2.2016)

Jyväskylän universitet. (2016d). *Sivuaineet ovat tärkeitä – mitä valita ja kuinka paljon?*
<http://r.jyu.fi/e3n> (Hämtad: 6.1.2016)

Jyväskylän universitet. (2016e). *Urapolkuja, kielikoulutus*.
<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kieliet/opiskelu/tyoelama/urapolkuja/kielikoulutus>
(Hämtad: 4.2.2016)

KAJ rf. (2014). *Våra medlemmar*.
http://www.kaj.fi/sv/kaj_rf/vara_medlemmar (Hämtad: 1.3.2016)

Karjalainen, S. och Lehtonen, T. (2005). *Että osaa ja uskaltaa kommunikoida – akateemisissa ammateissa tarvittava kielitaito työntekijöiden ja työnantajien kuvaamana.*

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/17500> (Hämtad: 10.2.2016)

Kindenberg, B. (2012). *Svenska som andraspråk – ett missförstått ämne.*

<http://www.skolaochsamhalle.se/flode/skola/bjorn-kindenberg-svenska-som-andrasprak-%E2%80%93-ett-missforstatt-amne/> (Hämtad 17.3.2016)

L 6.6.2003/424. *Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda.* Finlex.

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030424> (Hämtad: 7.3.2016)

L 30.12.2014/1325. *Diskrimineringslag.* Finlex.

<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2014/20141325> (Hämtad: 7.3.2016)

Massey, G. och Ehrensberger-Dow, M. (2010). *Investigating demands on language professionals: methodological challenges in exploring translation competence.* Bulletin Suisse de linguistique appliquée, extranummer 1/2010, 127–141.

<http://m4.ti.ch/fileadmin/DECS/DCSU/AC/OLSI/documenti/lm.pdf#page=133>
(Hämtad 29.2.2016)

Monster. (2016). *Råd inom rekrytering och anställning.*

<http://recruiter.monster.se/hr/hr-best-practices/rekrytering-anstallning-rad/kandidatanskaffning/hur-skriver-jag-en-effektiv-platsannons.aspx>
(Hämtad: 29.2.2016)

Nissi, R. och Honkanen, S. (2015). *Kielityön uudet muodot – kielitutkijan katse tietojen osaamisyhteiskuntaan.*

<http://www.kieliverkosto.fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2015/>
(Hämtad: 6.1.2016)

Oivallus. (2011). *Loppuraportti.* Finlands Näringsliv EK.

http://www.ril.fi/media/files/vaikuttaminen/a3_2011_ek_oivallus-loppuraportti.pdf
(Hämtad: 11.3.2016)

Opintopolku. (2016). *Ruotsin kieli, humanististen tieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri.*

<https://opintopolku.fi/app/#!/korkeakoulu/1.2.246.562.17.43454412891>
(Hämtad: 6.1.2016)

ProCom. (2012). *Tilannekatsaus viestinnän nimikkeistä.*

<http://procomfi.virtualserver27.hosting.fi/wp-content/uploads/2014/01/Tilannekatsaus-viestinnan-nimikkeista.pdf> (Hämtad: 16.3.2016)

Sajavaara, A. och Salo, M. (2007). Työelämän kielitaitotarpeet ja kielikoulutus. I Pöyhönen, S. och Luukka M-R. 2007. *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti.* Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielitutkimuksen keskus, 233–249.

https://www.jyu.fi/hum/laitokset/solki/tutkimus/projektit/kielo/projektin_loppuraportti/KIEPON_loppuraportti.pdf sidor (Hämtad: 11.3.2016)

Salokorpi, J. (2014). Asiantuntijoiden määrä kasvaa edelleen.
http://yle.fi/uutiset/asiantuntijoiden_maara_kasvaa_edelleen/7674598
(Hämtad: 6.1.2016)

Skog-Södersved, M. (2015). *Språkexpertis i ett specialiserat samhälle*.
http://www.uva.fi/sv/education/master/languages_and_communication/key/
(Hämtad: 6.1.2016)

Skolverket (2007). *Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning*. Enheten för moderna språk, Strasbourg.
http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf2144.pdf%3Fk%3D2144
(Hämtad 6.1.2016)

Stewart, J. och Knowles, V. (2001). *Graduate recruitment: implications for business and management courses in HE*. *Journal of European Industrial Training*, Volume 25, Issue 2/3/4, 98–108.
<http://dx.doi.org/10.1108/03090590110395771> (Hämtad: 9.3.2016)

Stockholms universitet. (2015). *Institutionen för svenska och flerspråkighet. Språkkonsultprogrammet*.
<http://www.su.se/svefler/utbildning/v%C3%A5ra-utbildningar/grundniv%C3%A5/kandidatprogram/spr%C3%A5kkonsultprogrammet/spr%C3%A5kkonsultprogrammet-180-hp-start-ht-15-1.28478> (Hämtad: 6.1.2016)

Studentum. (2012). *YRKESINFO: Informatör*.
http://www.studentum.se/YRKESINFO_Informatoer__d7609.html (Hämtad: 2.2.2016)

Studentum. (2016). *Viestintä- ja media-ala*.
http://www.studentum.fi/Viestintae_ja_media_ala__d6196.html (Hämtad: 29.2.2016)

Taloustutkimus Oy. (2015). *Viestinnän ammattilaiset*.
<http://procom.fi/wp-content/uploads/2015/11/Viestinn%C3%A4n-ammattilaiset-2015.pdf> (Hämtad: 16.3.2016)

The Future of Jobs. (2016). *World Economic Forum. Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution*.
http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs.pdf (Hämtad: 16.3.2016)

Tolk- och översättarinstitutet. (2014). *Att arbeta som översättare*.
<http://www.tolk.su.se/utbildning/v%C3%A5rautbildningar/%C3%B6vers%C3%A4ttare/att-arbeta-som-%C3%B6vers%C3%A4ttare-1.57826> (Hämtad: 1.3.2016)

Tulevaisuusluotain. (2006). *Verkostoitumisesta voimaa osaamiseen, loppuraportti*.
Finlands Näringsliv EK.

http://pda.ek.fi/ek_suomeksi/ajankohtaista/tutkimukset_ja_julkaisut/ek_julkaisuarkisto/2006/18_10_06_Tulevaisuusluotain_final.pdf (Hämtad: 11.3.2016)

Turkia, T. (2011). *"Ruotsin kieli on katoava luonnonvara Suomessa ja valtionhallinnossa."* Svenska språket i arbetet vid inrikesministeriet – användning, kunskaper och beaktande vid anställning. Pro gradu-avhandling. Institutionen för språk, svenska språket, Jyväskylä universitet, Jyväskylä.

Töissä.fi. (2016). *Mikä on töissä.fi?*
<http://toissa.fi/tietoa-palvelusta/> (Hämtad: 2.2.2016)

Umeå universitet. (2016). *Språkkonsultsprogrammet, 180 hp.*
<http://www.umu.se/utbildning/program-kurser/program/?code=HGSPR>
(Hämtad: 22.2.2016)

Urapolkuja. (2016). *Urapolkuja.* Jyväskylä universitet, institutionen för språk.
<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/opiskelu/tyoelama/urapolkuja>
(Hämtad 2.2.2016)

Utrikesministeriet. (2007). *Vad menar man med informationssamhälle?*
<http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=86546> (Hämtad: 28.2.2016)

Valtari, M. *Sosiaalinen media ja markkinointiviestintä vuonna 2014.* (2013).
<http://someco.fi/blogi/sosiaalinen-media-ja-markkinointiviestinta-vuonna-2014/>
(Hämtad: 14.3.2016)

Åbo universitet. (2016). *Kieli- ja käänntieteen opinto- ja urapolut.*
<http://www.utu.fi/fi/Opiskelu/uramahdollisuudet/humanistinen/kkl-urat/Sivut/home.aspx> (Hämtad: 17.3.2016)

BILAGA 1

Arbetsannonser

1. Tiedottaja, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Helsinki. Printad ut från www.mol.fi den 4.1.2016.
2. Projektikoordinaattori, viestintä, Oulun kaupunki. Printad ut från www.mol.fi den 7.10.2015.
3. Informatör, Nordens Välfärdscenter Finland, Stockholm. Printad ut från www.mol.fi den 4.1.2016.
4. Tiedottaja, Suomen CP-liitto ry, kesustoimisto Helsingin Malmilla, Helsinki. Printad ut från www.mol.fi den 4.1.2016.
5. Tiedottaja, Lastensuojelun Keskusliitto ry, Helsinki. Printad ut från www.mol.fi den 4.1.2016.
6. Viestintä- ja markkinointikoordinaattori, Kansallismuseo/Museovirasto, Helsinki. Printad ut från www.mol.fi den 4.1.2016.
7. Content Manager, Scandistaff Management, Malta. Printad ut från www.mol.fi den 4.1.2016.
8. Tiedottaja, Kantri ry, Tampere. Printad ut från www.mol.fi den 4.1.2016.
9. Direktör för Utbildning Nord, Utbildning Nord, Övertorneå. Printad ut från www.mol.fi den 7.10.2015.
10. Copywriter, Mediaboost Oy, Redland Oy, Helsinki. Printad ut från www.mol.fi den 7.10.2015.
11. Project Communication Coordinator, Academic Work Suomi AB, Vantaa. Printad ut från www.mol.fi den 7.10.2015.
12. Senior kommunikationsrådgivare, Nordisk Ministerråd, Köpenhamn. Printad ut från www.mol.fi den 7.10.2015.
13. Käännöspalveluiden projektipäällikkö, AAC Global, Helsinki. Printad ut från <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kieliet/opiskelu/tyoelama/urapolkuja/kielipalvel> ut den 4.1.2016.
14. Technical text translator/reviser, Euroscript Baltic, Riga. Printad ut från <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kieliet/opiskelu/tyoelama/urapolkuja/kielipalvel> ut den 4.1.2015.

15. Kieliasiantuntija, Lionbridge Oy, Espoo. Printad ut från <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/opiskelu/tyoelama/urapolkuja/kielipalvel> ut den 4.1.2016.
16. Englannin kielenkääntäjä, Valtioneuvoston kanslia, Helsinki. Printad ut från www.mol.fi den 28.1.2016.
17. Översättare, Suomen metsäkeskus - Finlands skogscentral, Helsinki. Printad ut från www.mol.fi den 22.2.2016.
18. Translation coordinator, C.C.Communication Oy, Turku. Printad ut från www.mol.fi den 22.2.2016.
19. Språkutbildare, Marckwort Oy, Turku. Printad ut från <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/opiskelu/tyoelama/urapolkuja/kielipalvel> ut den 4.1.2016.
20. Kieliasiantuntija (englanti), Finlands Försvarsmakt, Helsinki. Printad ut från <https://haku.valtiolle.fi/External/OJCustomer3/Assignmentview.aspx?guid=38612159-D105-469F-A130-3319E046E6AE&guidGroup=226f96ac-cdcf-4fd7-a842-b4e403d63847&LocId=17> den 28.1.2016.
21. Englannin kielen kouluttaja, Speaking Out Oy, Haapajarvi. Printad ut från www.mol.fi den 22.2.2016.
22. Englannin kielen kouluttaja, Optimi training, Joensuu. Printad ut från www.mol.fi den 22.2.2016.
23. Kielikouluttaja, suomi (S2), Promentor Solutions Oy, Helsinki. Printad ut från www.mol.fi den 22.2.2016.